

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Ida-Maria Raudasoja

Musiikkiopiston opettajan ammatillinen toimijuus

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Musiikin tutkinto

Musiikkipedagogi (AMK)

Opinnäytetyö

31.10.2019

Tekijä(t) Otsikko	Ida-Maria Raudasoja Musiikkiopiston opettajan ammatillinen toimijuus
Sivumäärä Aika	33 sivua + 1 liite 31.10.2019
Tutkinto	Musiikkipedagogi (AMK)
Tutkinto-ohjelma	Musiikin tutkinto
Suuntautumisvaihtoehto	Soiton- ja laulunopetus, viulu
Ohjaaja(t)	Annu Tuovila, MuT
<p>Opinnäytetyössäni tarkastelen musiikkiopiston opettajien ammatillista toimijuutta subjektilähtöisestä sosiokulttuurisesta näkökulmasta. Tavoitteenani oli kuvata ja ymmärtää, miten ammatillinen toimijuus tulee esille opettajan työssä. Uuden taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman uudistuttua musiikkiopiston opettajan vahva ammatillinen toimijuus korostuu, sillä se auttaa muutosten läpi. Opinnäytetyöni tärkeimmät kysymykset ovat seuraavat: Miten musiikkiopiston opettajat kokevat ammatillisen toimijuuden työssään? Mitkä asiat he kokevat ammatillista toimijuutta edistävinä ja haastavina tekijöinä? Miten musiikkiopiston opettajan ammatillinen toimijuus voidaan ilmiönä jäsentää?</p> <p>Kirjoitin opinnäytetyöni tietopohjan musiikkiopiston opettajan ammatilliseen toimijuuteen, ammatilliseen identiteettiin sekä osaamispositioihin liittyen. Tutkimusmenetelmänä käytin teemahaastattelua. Metodivalintaa ohjasi tarkoitus selvittää, mitä haastatellut ajattelevat, kokevat, tuntevat ja uskovat ammatillisesta toimijuudesta. Haastateltavien joukko muodostui viidestä musiikkiopistossa työskentelevästä soiton- ja teorianopettajasta eri puolelta Suomea.</p> <p>Musiikkiopiston opettajat kokivat ammatillisen toimijuuden näkyvän työssään vahvana soitotaitona ja musiikin tekemisenä, identiteettipohdintoina, käytännön tekemisenä sekä aktiivisena osallistumisena työyhteisössä. Ammatillista toimijuutta edistivät oma muusikkous, työyhteisö, kokeileva opettaminen ja oman toiminnan reflektointi. Ammatillista toimijuutta haastoivat uuden OPS:n arvioinnin muuttuminen, oppilaiden pitkäjänteinen sitoutuminen sekä yhteistyömahdollisuudet pitkien välimatkojen takia. Ammatillinen toimijuus voidaan jäsentää vahvan ja heikon toimijuuden, ammatillisten identiteettien sekä osaamispositioiden kautta.</p> <p>Opinnäytetyöni on suunnattu musiikin opettamisen kanssa työskenteleville opettajille sekä musiikkipedagogiksi opiskeleville. Työni tuo esille musiikkiopiston opettajien työn sisältöjä, muutospaineita ja mahdollisuuksia.</p>	
Avainsanat	ammatillinen toimijuus, ammatillinen identiteetti, osaamispositiot, musiikkiopistot, opettajat

Author(s) Title	Ida-Maria Raudasoja Music Institute Teachers' Professional Agency
Number of Pages Date	33 pages + 1 appendices 31 October 2019
Degree	Bachelor of Music
Degree Program	Music
Specialisation option	Instrument and Vocal Teaching, violin
Supervisor(s)	Annu Tuovila, DMus
<p>The purpose of my thesis is to study from the subject-centered socio-cultural perspective on how music institute teachers experience their professional agency in their work. The focus on the recent reforms in the national curriculum of basic education in arts in Finland is on music institute teachers' strong professional agency because it helps them during the transition period while these reforms are being implemented. The most important questions in my thesis are: How do music institute teachers experience their professional agency in their work? What aspects of their work do music institute teachers experience as improving their professional agency, and what are the things that they find challenging to their professional agency? How do music institute teachers construe their professional agency?</p> <p>The theoretical base of my thesis consists of music institute teachers' professional agency, their professional identity, and their identity positions. In this paper, I used semi-structured theme interviews as my research method. I chose this method because I wanted to research what the interviewees think, how they experience and what they know about the concept of the professional agency. The group of interviewees consists of five instrument and theory teachers from different parts of Finland.</p> <p>In my research, I found out that the music institute teachers experienced that their professional agency shows in their work as having strong instrumental skills, in music-making, as a reflective identity, in daily activities, and as general active participation in the professional community. The things that the music institute teachers experienced improved their professional agency were being a musician, colleagues, creative teaching and self-reflection. On the other hand, the reforms in the assessment of the students as required by the new national curriculum reform, the long-term commitment of the students, and the challenges in the opportunities to cooperate between colleagues because of the long distances are aspects that the music institute teachers find challenging to their professional agency. Professional agency can be construed with strong and weak agency, professional identity and identity positions.</p> <p>My thesis is intended for people who are working as music educators and for those who are studying to become music educators. In conclusion, in my thesis, I present the diverse contents, the pressures for change and the possibilities in music institute teachers' work.</p>	
Keywords	professional agency, professional identity, identity positions, music institute in Finland, teachers

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Taiteen perusopetuksen uusi opetussuunnitelma	3
3	Musiikkiopiston opettajan ammatillinen toimijuus	6
4	Opettajan ja muusikon ammatillinen identiteetti	9
5	Musiikkiopiston opettajan osaamispositiot	10
5.1	Substanssin asiantuntemus	12
5.2	Didaktinen asiantuntemus	12
5.3	Pedagoginen asiantuntemus	13
6	Kohti muutosta	14
7	Haastattelujen toteuttaminen	16
7.1	Haastattelujen tavoite ja tutkimuskysymykset	16
7.2	Aineiston keruu	17
7.3	Aineiston analyysi	18
7.4	Luotettavuus	18
8	Haastatteluiden yhteenveto	19
8.1	Musiikkiopiston opettajien työhistoria ja -kokemus	19
8.2	Musiikkiopiston opettajien ammatillinen osaaminen ja kompetenssi	20
8.3	Musiikkiopiston opettajien ammatillinen identiteetti	22
9	Johtopäätökset	24
9.1	Substanssin asiantuntemus ja uskottavuus osaajana	25
9.2	Didaktinen asiantuntemus ja arvostus opettajana	26
9.3	Pedagoginen asiantuntemus ja luottamus kasvun tukijana	27
10	Pohdinta	29
	Lähteet	31
	Liitteet	
	Liite 1. Teemahaastattelun haastattelurunko	

1 Johdanto

Opinnäytetyöni käsittelee musiikkiopiston opettajien ammatillista toimijuutta. Uuden taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman (myöh. OPS) uudistuessa musiikkiopiston opettajan vahva ammatillinen toimijuus korostuu, jotta musiikkioppilaitoksessa voidaan rakentaa toimivaa toimintakulttuuria. Haluankin opinnäytetyössäni tarkastella mitkä asiat edistävät ja haastavat musiikkiopiston opettajan ammatillista toimijuutta. Opinnäytetyöni aineiston keräsin haastattelemalla viittä musiikkiopistossa työskentelevää opettajaa.

Kiinnostukseni toimijuuteen lähti omista musiikkipedagogin opinnoistani. Olen joutunut pohtimaan, minkälainen on hyvä opettaja, mitä opettajalta tullaan vaatimaan tulevaisuudessa sekä refleктоimaan omaa toimintaani opetusharjoitteluiden kautta. Tämä liittyy siihen, miten näen oman ammatillisen toimijuuteni sekä identiteettini tulevana musiikkipedagogina. Uuden OPS:n aiheuttaman muutostilanteen myötä onkin yhä tärkeämpää ymmärtää, miten musiikkiopiston opettajien ammatillinen toimijuus tulee esille ja minkälaisia erilaisia mahdollisuuksia uusi OPS tuo tullessaan.

Olen kirjoittanut opinnäytetyössäni tietopohjan musiikkiopiston opettajan ammatillisuuteen liittyvistä asioista. Toimijuutta tarkastelen subjektilähtöisestä sosiokulttuurisesta viitekehystä. Viitekehys korostaa yksilön aktiivista toimijuutta ja sopii mielestäni kuvaamaan musiikkiopiston opettajan itsenäistä työskentelyä. Subjektilähtöinen sosiokulttuurinen viitekehys antaa mahdollisuuden tarkastella musiikkiopiston opettajan työtä osana työyhteisöä. Mielestäni on tärkeää ymmärtää musiikkiopiston opettajan ammatillisen toimijuuden kokonaisuuteen vaikuttavat osaset, jotta sen pystyy hahmottamaan kaikkine vivahteineen. Ensimmäisenä syvennyn OPS-uudistukseen, jotta olisi mahdollista ymmärtää millaisesta muutoksesta on konkreettisesti kysymys. Tämän jälkeen käyn läpi ammatillista sekä musiikillista toimijuutta ja siihen liittyvää ammatti-identiteettiä sekä opettajan työhön liittyviä osaamispositioita. Osaamispositioiden kautta pyrin kuvaamaan musiikkiopiston opettajien yksilöllisyyttä sekä työroolia.

Keräsin opinnäytetyöhöni kirjallista aineistoa tietopohjaa varten. Tämän lisäksi tein teemahaastatteluja, koska minua kiinnosti, mitä musiikkiopiston opettajat ajattelevat, kokevat, tuntevat ja uskovat ammatillisesta toimijuudestaan. Työhöni haastatellut henkilöt ovat musiikkiopiston opettajia eri puolilta Suomea. En pystynyt rajaamaan työtäni mihinkään instrumenttiin tai genreen, sillä en alun perinkään lähtenyt etsimään haastateltavia

pelkästään yhden instrumentin tai musiikillisen genren perusteella. Sain haastateltavilta mielenkiintoisia ja toisistaan eroavia näkemyksiä opettamisesta sekä muusikkoudesta.

Kirjoittaessani opinnäytetyötä mietin, luonnehdinko haastatellut soitonopettajiksi vai musiikkiopiston opettajiksi. Opettajien työnkuvassa on eroja sen mukaan opettavatko he musiikin perusteiden ryhmäaineita, yhteismusisointia vai soittamista yksilöille. Lisäksi työtehtävät liittyvät opetuksen lisäksi esimerkiksi arviointiin, kasvatukseen sekä työkuultuurin kehittämiseen. Halusin työssäni ottaa mukaan nämä kaikki tehtävät ja vastuualueet, jotka eivät liity pelkästään soitonopetukseen. Tämän johdosta päätin luonnehtia haastateltuja musiikkiopiston opettajina.

Opinnäytetyöni on suunnattu musiikin opettamisen kanssa työskenteleville opettajille sekä musiikkipedagogeiksi opiskeleville. Työni lähtökohtana oli tuoda esille erilaisia kokemuksia kentältä juuri opettajan näkökulmasta. Tämä antaa mahdollisuuden kurkistaa musiikkiopiston elämään ja tuo erilaisia näkökulmia opettajana toimimiseen. Lisäksi uusi OPS muutos antaa työlleni ajankohtaisuutta.

Opinnäytetyössäni tutkimuskysymyksiksi muodostuivat: 1. Miten musiikkiopiston opettajat kokevat ammatillisen toimijuuden työssään? 2. Mitkä asiat musiikkiopiston opettajat kokevat ammatillista toimijuutta edistävänä ja haastavina tekijöinä. Lisäksi tietopohjan kautta pohdin: 3. Miten musiikkiopiston ammatillinen toimijuus jäsentyy? Näiden kysymysten kautta halusin saada käsityksen musiikkiopiston opettajan ammatillista toimijuutta edistävistä ja haastavista tekijöistä sekä niiden takana olevista kokemuksista.

2 Taiteen perusopetuksen uusi opetussuunnitelma

Opetushallitus uudisti vuonna 2017 taiteen perusopetuksen OPS:n. Tämän perusteella musiikin perusopetusta tarjoavat oppilaitokset ovat tehneet omat oppilaitoskohtaiset opetussuunnitelmat, jotka koulutuksen järjestäjät ovat hyväksyneet. Oppilaitoskohtaiset OPS:t otettiin käyttöön ensimmäinen elokuuta 2018. Oppilaat, jotka ovat aloittaneet opintonsa taiteen perusopetuksen parissa ennen elokuuta 2018, saavat jatkaa aloittamallaan opetussuunnitelmalla heinäkuun 2021 loppuun saakka. (Opetushallitus 2017.) Opetussuunnitelman muuttuminen on tärkeää tiedostaa, sillä se antaa opetukselle viitekehyyksen, jonka sisällä toimia, sekä tavoitteet, joita kohti edetä.

OPS:ssa musiikin laajan oppimäärän tavoitteena on luoda mahdollisuuksia elinikäiselle taiteen luomiselle sekä aktiiviselle kulttuurin osallisuudelle. Opinnot tarjoavat mahdollisuuksia taiteen nauttimiseen sekä osaamisen monipuoliseen ja päämäärätietoiseen kehittämiseen. Tavoitteena on vahvistaa oppilaiden opiskelumotivaatiota, luovaa ajattelua sekä oppimisen iloa huomioimalla heidän potentiaalinsa, kiinnostuksenkohteensa sekä luovuutensa. Tämän lisäksi opettajan tehtävä on innostaa oppilaita käyttämään taidetta yhteistyön, vaikuttamisen sekä osallistumisen välineenä. (Opetushallitus 2017.) OPS:ssa korostuu musiikkiopiston opettajan tärkeä rooli opetustyön lisäksi myös kulttuuriin ja taiteentuntemukseen kasvattajana. Jokaisella oppilaalla on mahdollisuus saada elämyksiä taiteesta ja edellytykset kehittää itseään käyttämällä luovia menetelmiä.

Opettajan tehtävä on rohkaista oppilaita asettamaan itselleen omia oppimistavoitteita sekä tekemään opintoihin liittyviä valintoja niiden pohjalta. Tätä kautta opettajan tehtäväksi tulee ohjata oppilasta ottamaan yhä enemmän vastuuta omasta oppimisestaan. Opintojen pitäisi tarjota oppilaalle mahdollisuus kehittää hänelle merkityksellisiä musiikin ilmaisukeinoja. Oppilaita tulisi kannustaa tarkastelemaan, tulkitsemaan sekä arvottamaan kulttuurisesti moninaista todellisuutta taiteen ja musiikin avulla. Oppilaita tulisi myös ohjata tarkastelemaan musiikkia historiallisena, yhteiskunnallisena ja ajankohtaisena ilmiönä sekä rakentaa toiminnassa yhteyksiä eri tieteiden ja taiteiden välille. (Opetushallitus 2017.)

Opettajalta OPS-uudistus vaatii musiikin näkemistä ja kokemista kokonaisvaltaisena taiteen ilmiönä. Opettaminen ja oppilaan oppiminen ei ole enää teknistä suorittamista, jossa opettaja auktoriteettina antaa oppilaalle soittoon liittyviä tehtäviä. Musiikkiopiston opettajan tehtävä on ennemminkin lähteä opettamaan oppilaslähtöisesti ja sitä kautta ohjata

oppilaansa tarpeellisten harjoitteiden, tekniikoiden sekä moninaisen musiikin luo. Muutos vaatii musiikkiopiston opettajalta reflektiivistä otetta työhönsä. Omia oppilaita ei välttämättä voi opettaa samalla tavalla kuin itse on aikoinaan oppinut soittamaan, koska jokainen oppilas on yksilö ja vaatii henkilökohtaisia ratkaisuja.

OPS:n tavoitteiden muutos edellyttää musiikkiopiston opettajan osaamisen kehittämistä. Opettajan on tärkeä kokea toimijuutta työssään, jotta hän kykenee kehittämään osaamistaan eteenpäin. Käsittelen toimijuuden käsitettä tarkemmin luvussa 3. Tavoitteiden laajeneminen voi haastaa tätä toimijuuden tunnetta, ellei musiikkiopiston opettaja saa tukea työyhteisöltään. Musiikkioppilaitoksissa onkin tärkeää käydä läpi uudet tavoitteet ja vaatimukset opettajakunnan kanssa läpi, jotta se tukisi opettajan uranaikaista osaamista. Mikäli näitä asioita ei käydä tarpeeksi selvästi läpi, on vaarana, että opettajat verhoavat vanhat opettajalähtöiset toimintamallit uuden OPS:n käsitteillä. Tämän johdosta opetuksen olemukseen ja opetuskulttuuriin ei ole mahdollista muuttua. (Raudasoja 2019).

Raudasojan (2019) taulukossa (Taulukko 1) vertaillaan vuosien 2002 ja 2017 opetussuunnitelmien tavoitteita. Uuden opetussuunnitelman keskeisimmät tavoitteiden muutokset liittyvät taiteiden väliseen vuorovaikutukseen, improvisaatioon ja säveltämiseen sekä oppijan oppimisen arvioinnin ohjaukseen. Nämä muutokset vaikuttavat myös musiikkiopiston opettajien työhön sekä siihen kuuluviin osaamisvaatimuksiin.

OPEKE – Ammatillisen opettajankoulutuksen uudistaminen –hankkeessa tekemämme selvityksen mukaan musiikkiopiston opettajien täydennyskoulutustarpeet liittyvät keskeisesti uuden OPS:n sisältöalueisiin. Opettajat toivoivat täydennyskoulutusta improvisaatiosta, taiteiden välisestä yhteistyöstä, opetusmenetelmistä, oppimisen arvioinnista, tieto- ja viestintätekniikasta, oppimisympäristöistä, yhteismusisoinnista sekä oman instrumenttinsa hallinnasta. (Raudasoja & Raudasoja 2019.)

Taulukko 1. Vanhan ja uuden opetussuunnitelman tavoitteet (Raudasoja 2019)

VANHA OPS - TAVOITTEET	UUSI OPS – TAVOITTEET
<p>Instrumenttitaidot</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pääinstrumentin perustekniikkaan ja ohjelmistoon perehtyminen - Kehittää musiikillista ilmaisukykyä ja esiintymistaitoja <p>Yhteismusisointitaidot</p> <ul style="list-style-type: none"> - Yhteismusisoinnin perusteisiin perehtyminen - Kehittää musiikillista ilmaisukykyä ja esiintymistaitoja <p>Musiikin perusteet</p> <ul style="list-style-type: none"> - Musiikin hahmottaminen sekä luku- ja kirjoitustaito - Musiikin historian ja tyylien tuntemus 	<p>Esittäminen ja ilmaiseminen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Musiikillisten vahvuuksien sekä ilmaisukeinojen löytäminen ja ohjaus elävään musiikilliseen ilmaisuun - Esiintymistilanteiden hallinnan harjoittelu - Taiteidenvälinen vuorovaikutus <p>Oppimaan oppiminen ja harjoittelu</p> <ul style="list-style-type: none"> - Instrumentti- ja yhteismusisointitaitojen itsenäinen ergonominen hallinta sekä omaehtoinen ilmaisu - Mielekkääseen säännölliseen harjoitteluun sekä oppimisen arviointiin ohjaus - Ääniympäristön havainnointi sekä kuulon suojaus - Musiikin hahmottaminen, korvakuulolta soittaminen sekä musiikillisten merkintätapojen lukeminen ja tunnistaminen <p>Kuunteleminen ja musiikin hahmottaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Musisoinnin kuunteleminen ja sen muuttaminen osaksi soivaa kokonaisuutta - Musiikin luku- ja kirjoitustaidon kehittäminen - Musiikin ominaispiirteiden tunnistaminen ja rakenteiden hahmottaminen - Aktiiviseen musiikin kuunteluun kannustaminen ja historian tuntemuksen kartuttaminen <p>Säveltäminen ja improvisointi</p> <ul style="list-style-type: none"> - Musiikillisten ideoiden ja ratkaisujen tuottaminen - Improvisoinnin, sovittamisen ja säveltämisen perustaidot

3 Musiikkiopiston opettajan ammatillinen toimijuus

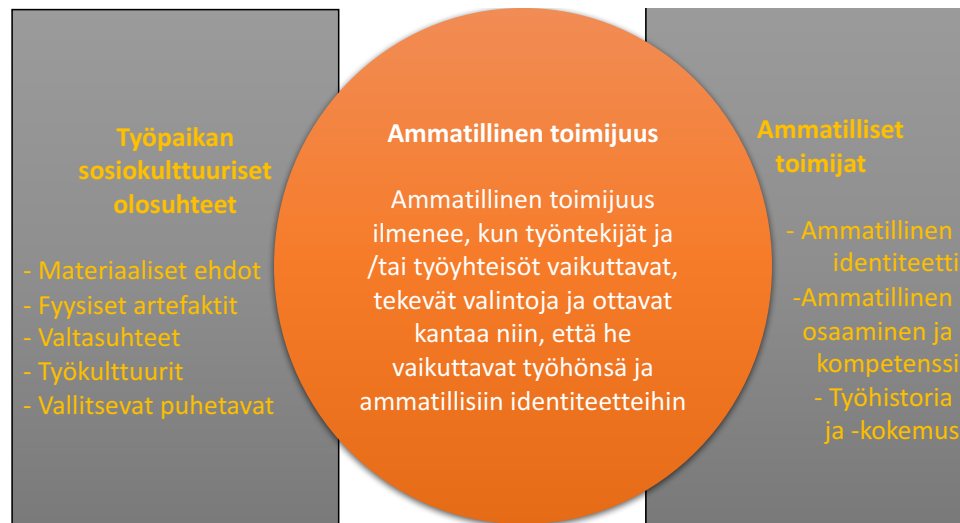
Opinnäytetyössäni keskityn tarkastelemaan musiikkiopiston opettajien ammatillista toimijuutta subjektilähtöisestä sosiokulttuurisesta näkökulmasta. Tässä näkökulmassa yksilön aktiivinen toimijuus on tavoiteltava asia työelämässä. Aktiivinen toimijuus on ollut paljon esillä julkisessa keskustelussa. Kun opettajalla on yhteisöllistä ja omakohtaista toimijuutta työssään, hän kokee omaavansa työhyvinvointia edistäviä vaikutusmahdollisuuksia (Eteläpelto, Heiskanen & Collins 2011, 356).

Kuten opinnäytetyössäni myöhemmin tulee esille, toimijuus ei liity vain yhteen tiettyyn toimintaympäristöön. Musiikkipedagogeilla ammatillinen toimijuus näkyy muusikkoutena ja opettajuutena. Silloin kun puhutaan työhön ja ammattiin liittyvästä toimijuudesta on tärkeää nostaa esille ammatillinen toimijuus. Vähäsantanen, Paloniemi, Hökkä ja Eteläpelto (2017, 7) ovat luonnehtineet ammatillisen toimijuuden seuraavasti: "Ammatillinen toimijuus ilmenee, kun työntekijät ja/tai työyhteisöt vaikuttavat, tekevät valintoja ja ottavat kantaa niin, että he vaikuttavat työhönsä ja ammatillisiin identiteetteihinsä". Mielestäni subjektilähtöisen sosiokulttuurisen lähestymistavan mukaan toimijuus kollektiivisena sekä yksilöllisenä ilmiönä voi liittyä monitahoiseen vuorovaikutussuhteeseen musiikkiopiston opettajan ja työympäristön välillä.

Vähäsantanen ym. (2017) ovat tiivistäneet ammatillisen toimijuuden ja siihen vaikuttavat tekijät alla olevaan kuvioon (Kuvio 1). Ammatilliseen toimijuuteen liittyvät sosiokulttuuriset olosuhteet, kuten materiaaliset ehdot, fyysiset artefaktit, työyhteisön valtasuhteet, työkuulttuuri sekä vallitsevat puhutavat. Nämä sosiokulttuuriset olosuhteet vaikuttavat ammatilliseen toimijuuteen joko sitä tukien tai heikentäen. Siihen miten opettaja näkee itsensä ammatillisena toimijana vaikuttavat taas ammatillinen identiteetti, osaaminen ja kompetenssi sekä työhistoria ja -kokemus.

Materiaalisilla ehdoilla musiikkiopiston opettajan työssä tarkoitetaan esimerkiksi opetus-tilan materiaalista varustelua sekä eri tilojen käyttömahdollisuuksia. Esimerkiksi pianonsoiton opettajan opetuksen mukavuuteen vaikuttaa paljon se, millaiset soittimet kyseinen tila hänelle tarjoaa. Fyysisillä artefakteilla viitataan taas näkyvään ja kuuluvaan käyttäytymiseen, mikä tapahtuu erilaisissa työhön liittyvissä vuorovaikutustilanteissa. Musiikkiopiston opettajan työyhteisössä olevat valtasuhteet näkyvät esimerkiksi erilaisissa työsuhteissa. Opettajat voivat olla tuntiopettajia pienillä tunneilla, päätoimisia tuntiopettajia,

viranhaltijoita. Tämän lisäksi opettajien työsuhteet voivat olla vakinaisia tai määräaikaisia.

Kuvio 1. Ammatillinen toimijuus ja siihen liittyvät tekijät (Vähäsantanen ym. 2017, 8)

Ammatillinen toimijuus ilmenee opettajan työssä tehtävissä valinnoissa, jotka kiinnittyvät työpaikkaan ja työyhteisöön (Yliruka 2015, 80). Työ- ja lähiyhteisöiden kanssa vuorovaikutuksessa saadut kokemukset vaikuttavat musiikkiopiston opettajan omiin tulkintoihin itsestään ammatillisena toimijana. Työyhteisössä vallitseva luottamuksellinen ilmapiiri, innovatiivisuuden huomioon ottaminen sekä opettajien ajatukset antavat käsitteellisiä välineitä omasta itsestä työyhteisön jäsenenä. Tämän lisäksi hyvä ilmapiiri luo vastavuo-roisia peilejä tulkintojen luomiseen ja ymmärryksen lisäämiseen omasta itsestä ammatillisena toimijana. (Eteläpelto 2007, 140; Preston 2019, 339.)

Toimijuus toteutuu käytännön työelämässä ja muuttuu unelmista todeksi, mikäli toimijalla on siihen vaadittavat resurssit (Eteläpelto ym. 2011, 364). Prestonin (2019, 339) mukaan opettajan oma koulutus ja ideologiat vaikuttavat toimijuuteen, minkä lisäksi toimijuudesta kumpuavat opettajan pedagogiset taidot, niihin liittyvät pedagogiset tausta-ajatukset sekä arvot (Huhtinen-Hildén 2012, 160). Kun vaadittavat resurssit, koulutus ja ideologiat yhdistyvät toimijuudessa, näkyvät ne opettajan arjessa esimerkiksi ammatillisessa päätöksenteossa sekä henkilökohtaisissa identiteettineuvotteluissa. Identiteettineuvottelut koskevat usein opettajan uraa ja siihen kohdistuvia muutoksia sekä opettajana että muusikkona. Tällaisia muutoksia voivat olla esimerkiksi alan vaihto, vuorotteluvapaa, työloma

muusikkona, sairausloma, täydennyskoulutus tai eläkkeelle siirtyminen. (Hökkä, Vähsäntanen & Saarinen 2010,144.)

Musiikkiopiston opettajan ammatillinen toimijuus näkyy työyhteisössä monipuolisina käytännön tekoina ja työhön liittyvinä kannanottoina. Ammatillinen toimijuus näkyy sekä opettajuutena että muusikkoutena, joiden kautta ammatillinen identiteetti rakentuu. Pedagogisen osaamisen ja lisäksi musiikkiopiston opettajat tarvitsevatkin vahvaa musiikillista osaamista, sillä opettaakseen musiikillisia tietoja ja taitoja musiikkiopiston opettajan täytyy hallita ne ensin itse hyvin. Soitonopetuksen ydin onkin musiikillinen suhde ja tunnekokemus, jotka oppilas ja opettaja jakavat tunnilla. Tämän ytimen ylläpitämisessä on tärkeää musiikkiopiston opettajan oma suhde luovuuteensa ja muusikkouteensa musiikillisena toimijana. Rikandin (2012) mukaan opettajuus ja muusikkous osaamisalueena ja toimijuutena eivät ole pelkästään erillisiä asioita, vaan ne sijoittuvat osittain päällekkäin. Päällekkäisyys on kuitenkin vain osittaista, sillä musiikillinen toimijuus voi esiintyä ilman pedagogista toimijuutta ja pedagoginen toimijuus ilman musiikillista toimijuutta. Kun musiikkiopiston opettajat kokevat ammatillista toimijuutta myös toimiessaan muusikkoina, se tukee heidän kehittymistään musiikillisesti sekä oman instrumenttinsa opettajana (Rikandi 2012, 38-39; Jordan-Kilkki ym. 2012,14.)

Uuden opetussuunnitelman myötä opettajan tekemien pedagogisten valintojen mahdollisuudet ovat laajentuneet ja vaatimukset lisääntyneet. Uudistuksien keskellä opettajaa auttaa hänen toimijuutensa musiikkipedagogina. Opettajan vahva ammatillinen toimijuus näkyy soittotunneilla palona musiikkiin, innostuksena oman työnsä mahdollisuuksiin sekä haluna kokeilla innovatiivisia pedagogisia ratkaisuja. Vaikka musiikkiopiston opettajilla on työssään varsinkin uudistusten aikana paljon henkilökohtaista vastuuta, koko musiikkioppilaitoksella on suuri rooli toimijuuden muutoksen ja kehittymisen mahdollistajana (Jordan-Kilkki, Kauppinen & Viitasalo-Korolainen 2012,13).

4 Opettajan ja muusikon ammatillinen identiteetti

Identiteetti voidaan Mahlakaarron (2010, 15) mukaan määritellä jatkuvasti muotoutuvaksi prosessiksi, joka syntyy minuuden ja vuorovaikutuksen välisessä suhteessa. Olosuhteiden muuttuessa identiteetti ei pysy samana, vaan mukautuu ympäristön vaatimukseen (Koski-Heikkinen 2013, 44). Oman identiteetin kokeminen ja sen tiedostaminen avaa opettajaa kohtamaan moninaisuuden, joka kuuluu taidealan ammatilliseen työhön niin muusikon, opettajana kuin muidenkin tehtävien kautta (Ilomäki 2014, 26).

Musiikkiopiston opettajilla on tärkeää olla opettajaidentiteetin lisäksi myös identiteetti omalle muusikkoudelle, sillä musiikkia opiskellessa oppilas ja opettaja ovat pedagogisen suhteensa lisäksi suhteessa myös musiikkiin. Kun musiikkiopiston opettajan muusikkous ja opettajuus kulkevat rinnakkain, voi hänen identiteettinsä kasvaa ja muotoutua uudelleen. Käytännössä tämä näkyy opetuksena, jossa opettaja on läsnä, yhteydessä oppilaisiinsa ja sitoutunut opettamiseen ja oppimiseen (Schmidt & Robbins 2011, 98). Ammatillisen identiteetin rakentaminen liittyy koko identiteettiin sekä siihen kuuluvaan kehityshistoriaan (Mahlakaarto 2010, 182).

Ammatillinen identiteetti on mielestäni keskeinen määrittävä tekijä suhteessa musiikkiopiston opettajan omaan työhön ja musiikilliseen elämään. Tähän kuuluvat musiikilliseen toimijuuteen liittyvät musiikkiopiston opettajan omat arvot, asenteet, mielenkiinnon kohteet, musiikilliset ja pedagogiset tavoitteet sekä koulutukseen ja oppimiseen liittyvät uskomukset ja käsitykset (Rikandi 2012, 37-38; Eteläpelto ym. 2013, 171). Musiikkiopiston opettajan ammatillista identiteettiä sekä innostavaa ja luovaa mieltä ylläpitävät tavat ovat itsensä arvostamisen, omasta henkisestä ja fyysisestä hyvinvoinnista sekä luovuudesta huolehtiminen (Jordan-Kilkki ym. 2012, 14).

Ammatillinen identiteetti on aina aika- ja paikkasidonnainen, minkä lisäksi sen kehittymiseen liittyy kysymys siitä, mihin suuntaan opettaja haluaa sitä kehittää (Ilieva & Ravindran 2018, 16). Identiteettitoimijuuden tarpeesta puhutaan silloin, kun yksilö määrittelee ja tarkastelee kriittisesti omaa suhdettaan työhönsä sekä omaan ammatillisuuteensa (Eteläpelto ym. 2013, 172; Eteläpelto ym. 2011, 22). Identiteettitoimijuutta tarvitaan sisäisten ja ulkoisten tavoitteiden, kuten uuden taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman tiedostamiseen ja ymmärtämiseen toimintaympäristöissä (Eteläpelto ym. 2013, 172; Opetushallitus 2017). Lisäksi on musiikkiopiston opettajan on tärkeää pohtia omaa suhdetta tapahtuvaan muutokseen. Esimerkkinä identiteettitoimijuuden ilmenemisestä

on musiikkiopiston opettajien pohdinta musiikin ja pedagogisien ratkaisuiden painotuksista soittotunneilla. Tällainen muutostilanne luo Vitanovaa (2018, 36) mukaillen identiteettitoimijuudelle hetkellisesti uuden ulottuvuuden, jossa musiikkiopiston opettajalla on mahdollisuus analysoida asemaansa sekä reflektoida tulevaisuuttaan ammatillisena toimijana.

Eteläpellon ym. (2013, 172) mukaan ajatellen musiikkiopiston opettajalla on mahdollisuus määrittellä uudelleen sekä rakentaa suhdettaan työn muutoksiin tiedostamalla omat kompetenssinsa, arvonsa, asenteensa ja eettiset sitoumuksensa. Tämän lisäksi suhdetta työhön ja sen muutoksiin voi syventää pohtimalla omia sekä yhteisiä tavoitteita. Ammatillisen identiteetin uudelleen neuvottelu edellyttää sitä, että opettajalla on riittävästi vaikutusmahdollisuuksia sekä valtaa omassa työssään (Vähäsantanen ym. 2017, 9). Mukautuvan toimijuuden ja asiantuntemuksen välillä on toisiinsa linkittyvä kaksisuuntainen yhteys (Christiansen, Du, Fang & Hirvela 2018, 27). Musiikkiopiston opettajan ammatillisessa kehitymisessä tämä näkyy toimijuuden ja muusikkouden vuorovaikutuksessa esimerkiksi tehtäessä pedagogisia päätöksiä soittotunneilla.

5 Musiikkiopiston opettajan osaamispositiot

Positio kuvaa tapaa, jolla pyritään ymmärtämään opettajan yksilöllisyyttä ja työroolia (Andreouli 2010, 14.4). Positiolla voidaan myös määrittää musiikkiopiston opettajan työtä, joka on dynaamista, koko ajan muovautuvaa ja vuorovaikutuksellista toimintaa (Saarikallio 2012, 39). Käsitteenä positio on vakiintunut identiteetin ja siihen liittyvän sosiaalisen toimijuuden analysoijana (Sutela 2018, 25). Se tuo mukanaan velvollisuuksia ja vastuuta, kuten opetussuunnitelman noudattaminen sekä myös oikeuksia, kuten esimerkiksi pedagoginen vapaus (Andreouli 2010, 14.2-14.4). Positio on sidoksissa myös toimijuuteen, joka liitetään työelämässä aktiivisuuteen, osallisuuteen, aloitteellisuuteen sekä elämän- ja työnhallinnan kokemuksiin (Vähäsantanen ym. 2017, 7). Erityisesti muutoksen keskellä toimijuuden työstäminen ja päivittäminen ovat musiikkiopiston opettajalle tärkeitä.

Raudasoja (2019) on soveltanut Kukkosen (2018) taulukkomallista musiikkiopiston opettajille soveltuvan identiteetti-positiomallin. Tässä mallissa huomioidaan opettajien substanssin, didaktisen ja pedagogisen asiantuntijuuden suhde yksilölliseen, yhteisölliseen ja yhteiskunnalliseen tasoon. Tässä tapauksessa substanssilla tarkoitan musiikkiopiston opettajien muusikkoutta.

Taulukko 2. Musiikkiopiston opettajien osaamisprofiilit

	IDENTITEETIN YKSILÖLLINEN TASO	IDENTITEETIN YHTEISÖLLINEN TASO	IDENTITEETIN YHTEISKUNNALLI- NEN TASO
<p>Substanssin asiantunte- mus</p> <p>Uskottavuus alan osaajana</p>	<p>Alansa ammattilai- nen</p> <p>Alalla tarvittavan osaamisen ja tiedon ajantasaisuuden varmistaminen.</p>	<p>Integroija</p> <p>Opintokokonaisuus- rajoja ylittävä yhteis- työ.</p>	<p>Taiteiden välinen edistäjä</p> <p>Taiteiden välinen yh- teistyö ja kehittäminen.</p>
<p>Didaktinen asiantunte- mus</p> <p>Arvostus opet- tajana ja ohjaa- jana</p>	<p>Kriittinen arvioija</p> <p>Oman oppimiskäsi- tyksen ja toiminnan pohtiminen.</p> <p>Opetus- ja ohjaus- työn roolien, käytän- teiden ja odotusten tiedostaminen ja kriittinen arviointi.</p>	<p>Organisaation uu- distaja</p> <p>Uusien käytänteiden kehittämien yhdessä eri ryhmien kanssa.</p> <p>Joustava ja menetel- mällisesti monipuoli- nen toiminta oppilai- den kanssa.</p>	<p>Kehittäjä</p> <p>Oppimisympäristöjen ja ohjauskäytänteiden kehittäminen.</p>
<p>Pedagoginen asiantunte- mus</p> <p>Luottamus kas- vun tukijana</p>	<p>Elämämaailman ymmärtäjä</p> <p>Oppilaan potentiaalinen, elä- mäntilanteen ja tule- vaisuusodotusten merkityksen ymmär- ttäminen.</p> <p>Kohtaamistilantei- den eettiset ja mo- raaliset kysymykset.</p>	<p>Ilmapiirin rakentaja</p> <p>Kasvun kannalta myönteisen toimin- nan ja vuorovaikutuk- sen edistäminen.</p> <p>Yhteistyötilanteiden eettiset ja moraaliset kysymykset.</p>	<p>Kasvattaja</p> <p>Oppilaan hyvän elä- män ja kansalaisena toimimisen taitojen edistäminen.</p> <p>Koulutuksen eettiset ja moraaliset kysymyk- set.</p>

5.1 Substanssin asiantuntemus

Substanssin asiantuntijuus liittyy musiikkiopiston opettajan uskottavuuteen alansa osajana. Opettajan henkilökohtainen osaaminen kehittyy pirstaleisesti monialaisissa ympäristöissä, joissa on tavoitteena edistää yhteisöllisesti innovaatioiden syntymistä. Ajatus ideaalista opettajuudesta syntyy useista tekijöistä, kuten laaja-alaisesta perusosaamisesta, luovasta asiantuntijuudesta, ammatillisesta toimijuudesta sekä oman osaamisen sekä työyhteisön jatkuvasta kehittämisestä. Nämä tekijät vaativat musiikkiopiston opettajilta substanssin asiantuntemusta sekä musiikin opetukseen sitoutumista. (Raudasoja 2019.) Ideaalin opettajuuden tekijät ovat myös tärkeitä silloin, kun musiikkiopiston opettaja reflektoi omaa osaamistaan sekä varmistaa tietopohjansa ajantasaisuuden.

Opintokokonaisuusrajoja ylittävä yhteistyö on substanssin asiantuntijuuden kannalta tärkeä tekijä. Musiikkiopiston opettajalle on tärkeää nähdä oman osaamisensa laajuus ja oppia käyttämään osaamisensa kautta kumpuavia mahdollisuuksia. Yksinkertaisimmillaan tämä opintokokonaisuusrajoja ylittävä yhteistyö on esimerkiksi eri soittimia yhdistävää kamarimusiikkia, bänditoimintaa tai vaikkapa elävän musiikin tuomista muskariin.

Substanssin asiantuntemus näkyy taiteidenvälisessä yhteistyössä esimerkiksi ilmiöpohjaisena opetuksena. Tällöin omaan opetukseen lisätään mukaan muitakin taiteenaloja, jotta oppilaalle saataisiin laajempi käsitys musiikin aikakaudesta ja tyyliuunnasta, kapaleen tulkinnasta sekä kehon käytöstä hallinnasta soittaessa. (Raudasoja 2019.) Esimerkiksi maalaus barokin ajan tanssiaisista auttaa oppilasta sisäistämään, missä kontekstissa menuettia on aikoinaan soitettu.

5.2 Didaktinen asiantuntemus

Didaktinen asiantuntemus haastaa musiikkiopiston opettajia reflektoimaan omaa toimintaansa suhteessa opetussuunnitelman uudistukseen (Raudasoja 2019). Tärkein instrumentti musiikin opettamisessa on musiikkiopiston opettajan opettajuus sekä siihen liittyvä ammatillisen ajattelun avaruus (Huhtinen-Hildén 2012, 159). Opetussuunnitelmauudistus on luonut musiikkiopiston opettajille mahdollisuuden ja vapauden käyttää oppilaidensa kanssa menetelmällisesti monipuolisia ja joustavia kokonaisuuksia. Luovia opetusmenetelmiä kuten improvisointia ja sävellytystä on nyt helpompi liittää osaksi soitto-tunteja, sillä pedagogista vapautta on tarjolla enemmän kuin aiemmin. Uudessa opetus-

suunnitelmassa nousivat esille arvioinnissa tapahtuvat muutokset. Suurimmat muutokset koskevat tasosuoritusten poistumista ja jatkuvan arvioinnin uudenlaista dokumentointia. (Raudasoja 2019.) Työnkuvan monipuolistuminen vaatii opettajalta laajempaa osaamista ja ymmärrystä luovista opetusmetodeista sekä oppimisympäristöistä. Musiikkioppilaitokset voivat tukea tätä muutosta pedagogisella johtamisella, osaamisen johtamisella sekä oppimisympäristöjä kehittämällä.

Musiikkiopiston opettajat käyttävät oppimisympäristöinä erilaisia fyysisiä, psyykkisiä sekä sosiaalisia oppimisympäristöjä. Perinteinen fyysisten oppimisympäristön malli on luokkahuone tai oppilaitoksen tarjoama sali, jonka lisäksi oppilaitoskohtaisesti musiikkiopiston opettajalla on mahdollisuus käyttää myös oppilaitoksen ulkopuolisia tiloja. Tällaisia tiloja voivat olla esimerkiksi konserttitalot, joihin musiikkiopiston opettaja voi viedä oppilaansa näkemään ja kokemaan, missä ja miten musiikkia tehdään. Sosiaalisessa oppimisympäristössä esimerkiksi pienryhmäopetuksessa tai oppilasorkestereissa, opettajan on tärkeä luoda oppilaille rauhallinen, turvallinen ja salliva ympäristö musisoinnille. (Raudasoja 2019.) Musiikin oppimiseen liittyvä voimakas henkilökohtaisuus ja kokemuksellisuus vaativat opettajalta emotionaalista herkkyyttä, kykyä ymmärtää oppilaan ajatusmaailmaa (Saarikallio 2012, 37). Tämä kytkeytyy psyykkiseen oppimisympäristöön, joka tukee oppilaan henkistä kasvua musiikin taipaleella (Raudasoja 2019).

5.3 Pedagoginen asiantuntemus

Keskeinen oppijan oppimiseen vaikuttava tekijä on opettajan pedagoginen osaaminen ja asiantuntemus. Tämä korostuu, kun musiikkiopiston opettaja tunnistaa ja ymmärtää oppilaan yksilöllisen potentiaalin, elämäntilanteen sekä tulevaisuudenodotukset. (Raudasoja 2019.) Pedagoginen osaaminen rakentuu vuorovaikutusosaamisesta, oppimis- ja opetusosaamisesta, kehittämisosaamisesta, hyvinvointiosaamisesta sekä oppilaitoksen kehittämisosaamisesta (Husu & Toom 2016, 15). Musiikkiopiston opettajan on tärkeää ymmärtää, kuinka suuresti ja kokonaisvaltaisesti vuorovaikutuksessa luotu musiikki sekä musiikillinen toiminta vaikuttavat sekä hänen että oppilaan identiteettiin (Saarikallio 2012, 38).

Jotta opettaja pystyy vastaamaan eteen tuleviin haasteisiin, hänellä tulee olla asiantuntijuutta hahmottaa sekä soitonopetuksen ydinaines että kokonaisuus. Tämän lisäksi opettajan on osattava suunnitella ja toteuttaa opetuksensa pedagogisesti tehokkaalla ja

sopivalla tavalla. Käytännössä tämä tarkoittaa pelisilmää oppilaan kasvun kehitysvaiheiden sekä oppimistavan ja vahvuuksien tunnistamisessa. Kun opettaja tunnistaa minkälaisia taitoja eri oppimisen vaiheissa tulisi harjoitella, pystyy hän määrittelemään oppilaan kanssa yksilölliset tavat oppia, jotta osaaminen ja taidot pääsevät kehittymään. (Koski-Heikkinen 2013, 166) Tällainen yhteissuunnittelu rakentuu oppilaan itsearviointista, palautteen annosta sekä vaihtoehtojen antamisesta tulevaisuutta suunniteltaessa.

Oppilaiden oppimisen iloa ja opetuksen ilmapiirin kehittämistä musiikkiopiston opettajat tukevat kannustamallaan oppilaita monipuolisesti. Oppilaiden kehittymisen kannalta on olennaista huomata sekä pienemmät että suuremmat kehitysaskleet ja antaa niistä oppilaille kannustavaa palautetta. Oppitunneilla positiivisen palautteen antaminen, huumori sekä turvallinen ja myönteinen ilmapiiri ovat tärkeitä tekijöitä musiikkiopiston opettajan pedagogisessa asiantuntijuudessa. Oppimisen ilo liitetään merkityksellisyyteen, joka on tärkeässä roolissa tukemassa luovuutta ja motivaatiota. (Raudasoja 2019.)

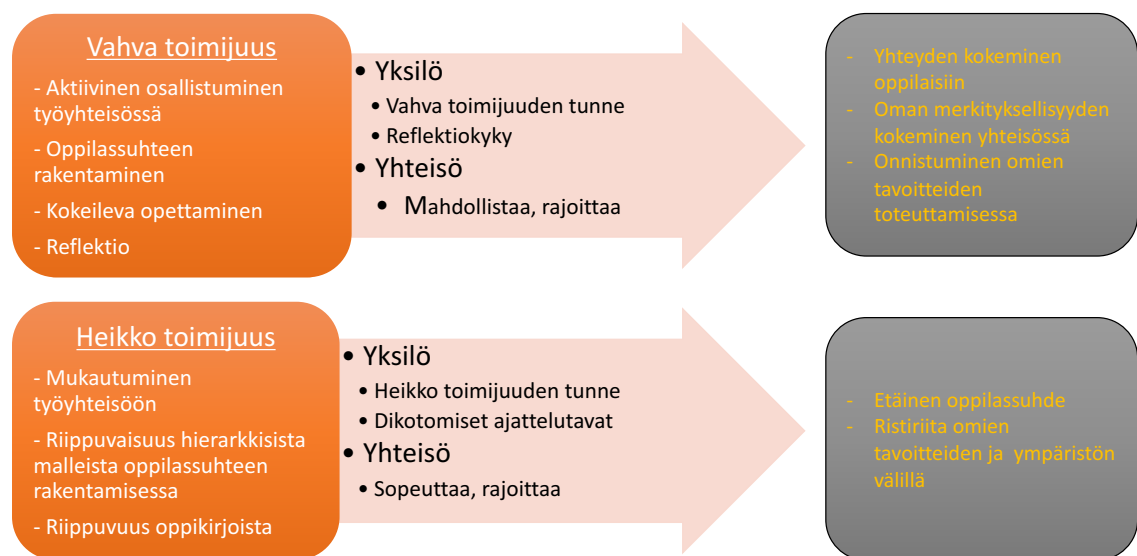
Pedagogisessa asiantuntijuudessa on tärkeää huomioida myös opettamiseen liittyvät eettiset ja moraaliset kysymykset. Musiikkiopiston opettajalla on moraalisesti ja eettisesti suuri vastuu, sillä hän jakaa oppilaidensa kanssa elämää ja kokemuksia parhaillaan monia vuosia. Tämän takia musiikkiopiston opettajan tulisi olla oppilaillensa turvallinen aikuinen, jolle uskaltaa puhua henkilökohtaisistakin asioista. On kuitenkin tärkeää nähdä, milloin oppilas tarvitsee enemmän apua kuin musiikkiopiston opettaja voi antaa ja mahdollisesti ohjata oppilas avun piiriin. Puhuttaessa eettisistä ja moraalisisista kysymyksistä opettajan on hyvä miettiä asioita, mistä oppilaidensa asioista hän voi tai ei voi puhua. On tärkeää, että oppilaiden asiat jäävät soittotunnille, eikä niitä jaeta eteenpäin.

6 Kohti muutosta

Musiikkiopiston opettajan ammatilliseen toimijuuteen liittyy vahvasti toimintaympäristö ja sen muutosten huomiointi. Tämän takia reflektointi onkin yksi toimijuuden tärkeimmistä työkaluista. (Rikandi 2012, 36.) Koska musiikkiopiston opettajan arki on usein itsenäistä työskentelyä, jaksamisen kannalta on tärkeää järjestää mahdollisuuksia työyhteisön yhteisen toiminnan kehittämiseen sekä ammatilliseen vuoropuheluun (Jordan-Kilkki ym. 2012, 14). Tällöin musiikkiopiston opettajan ammatillisen kehittymisen suuntaa määrittää toimijuus, jonka kautta opettaja saa kokemuksia ammatillisen käytätietonsa ja kehitty-

misensä tueksi (Ruohotie-Lyhty 2011, 56; Rikandi 2012, 142-143). Reflektiivinen tietoisuus omasta itsestä mahdollistaa vahvan ammatillisen toimijuuden sekä ammatillisen kehittymisen oppilaitoksen käytänteiden muuttuessa (Ilieva & Ravindran 2018, 16).

Ammatillinen toimijuus työelämässä muotoutuu sosiokulttuuristen vaatimusten, diskursioiden sekä rakenteiden kautta (Hiver & Whitehead 2018, 72). Opettajat, jotka kehittyvät omien tavoitteidensa mukaisesti toimivat aktiivisesti työyhteisössään sekä suhteessaan oppilaisiinsa. Vahvan toimijuuden tunne suojelee osaltaan oppilaitoksen sopeuttavalta vaikutukselta. Sopeuttavalla vaikutuksella tarkoitetaan työyhteisössä olevia rajoitteita, joiden opettaja kokee tulevan ylhäältä päin ja joihin hänellä ei ole valtaa. Toimintaympäristön asettamista rajoitteista huolimatta opettajat, joilla on vahva kokemus toimijudesta, kykenevät rakentamaan opettajuuttaan omien tavoitteiden mukaisesti (Tao & Gao 2017, 354; Ruohotie-Lyhty 2011, 53-55).

Kuvio 2. Vahva ja heikko ammatillinen toimijuus (Ruohotie-Lyhty 2011, 52)

Vahva toimijuus ilmenee yleisimmin kokeilevana työotteena, verkostojen rakentamisena sekä aktiivisena osallistumisena työyhteisöissä (Ruohotie-Lyhty 2011, 53-55). Vahva ammatillinen toimijuus antaa musiikkiopiston opettajalle mahdollisuuden saada kokemuksia oman kasvatuksellisen otteen syventymisestä esimerkiksi taiteiden välisessä yhteistyössä. Tämän lisäksi vahva ammatillinen toimijuus voi olla esimerkiksi monipuolisen ohjelmiston keräämistä oppilaille, yhteismusisointiprojektien luomista sekä uusien asioi-

den rohkeaa kokeilua. Onnistumiset luovat merkityksellisyyden ja pätevyyden kokemuksia, jotka ovat ammatilliselle kehitymiselle tärkeitä tekijöitä. Reflektoimalla omaa toimintaansa opettajilla on mahdollisuus rakentaa syvälinen ja rikas kokemuspohja, joka tukee heidän vahvaa toimijuuttaan (Ruohotie-Lyhty 2011, 53-55). Musiikkiopiston opettajan on musiikin ammattilaisena tärkeää reflektoida opettajuuden lisäksi myös omaa musiikillista toimintaansa, ammatti-identiteettiään sekä osaamispositioitaan.

Musiikkioppilaitokset, jotka tukevat heikkoa toimijuutta, tarjoavat musiikkiopiston opettajalle vähän tukea ja yhteistyömahdollisuuksia. Opettajan kehittymisen ja avoimuuden esteenä voivat olla myös oppilaitoksen oma perinne ja sisäinen kulttuuri, jotka ovat rakentuneet pitkällä aikajänteellä (Ruohotie-Lyhty 2011, 53-55). Tällöin toimijuus voi muodostua reaktiiviseksi. Reaktiivinen opettajuus rakennetaan ulkoapäin tulevien normien mukaisesti sekä toimintaympäristön rajoitteisiin keskittyen, näkemättä ympärillä olevia mahdollisuuksia (Wang, Mu & Zhang 2017, 120). Reaktiivinen toimijuus saattaa aiheuttaa kaksijakoisia ja ristiriitaisia eli dikotomisia ajattelutapoja toimintaympäristön ja omien tavoitteiden välillä. Tällöin osaaminen ei pääse syvenemään niin, että se voisi tukea soitonopettajien tavoitteiden toteutumista. (Ruohotie-Lyhty 2011, 53-55.)

7 Haastattelujen toteuttaminen

7.1 Haastattelujen tavoite ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyössäni tarkastelen musiikkiopiston opettajan ammatillista toimijuutta sekä sitä, miten se ilmenee heidän työssään. Tavoitteenani on kuvata ja ymmärtää, miten ammatillinen toimijuus tulee esille ja luo erilaisia mahdollisuuksia toimijuudelle musiikkiopiston opettajan työssä. Tässä luvussa käsittelen haastatteluaineistoani koskevia kysymyksiä.

Opinnäytetyöni tutkimuskysymykset ovat:

1. Miten musiikkiopiston opettajat kokevat ammatillisen toimijuuden työssään?
2. Mitkä asiat musiikkiopiston opettajat kokevat ammatillista toimijuutta edistävinä ja haastavina tekijöinä?

7.2 Aineiston keruu

Tein opinnäytetyöni laadullisena eli kvalitatiivisena selvityksenä, jonka tarkoituksena oli löytää sekä ymmärtää tekijöitä, jotka ovat yhteydessä ammatillisen toimijuuden ilmeneeseen ja esiintymiseen musiikkiopiston opettajan työssä. Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2004, 173) mukaan tutkimusmenetelmää sekä sen valintaa ohjaa kysymys siitä, minkälaista tietoa ollaan etsimässä, sekä mistä ja keneltä sitä etsitään. Tästä syystä haastattelu sopi hyvin aineistovalinnan keruumenetelmäksi, sillä siinä selvitetään näitä haastateltavien omakohtaisia näkemyksiä. (Eskola & Suoranta 2005, 85.)

Haastateltavien joukko muodostui viidestä soiton- ja teorianopettajasta eri puolilta Suomea ja valinnan kriteerinä oli työskenteleminen musiikkiopistossa. Haastatelluista kolme oli naisia ja kaksi miehiä. Haastateltujen opettavat aineet olivat laulu, teoria, piano, kitara, viulu sekä alttoviulu. Haastattelun lähtökohtana olivat samankaltaiset työtilanteet, joten haastatelluilla saattoi olettaa olevan yhteisiä kokemuksia musiikkiopiston opettajan työstä. Haastattelun vahvuutena oli suora kielellinen vuorovaikutus haastattelutilanteessa, jonka ansiosta pystyin joustavasti säätelemään haastattelutilanteessa saatavaa aineiston tiedonhankintaa. (Hirsjärvi yms. 2004, 193-194.) Haastattelun valintaa opinnäytetyössä käytettäväksi menetelmäksi tuki mahdollisuus säädellä käytettävien aiheiden järjestystä sekä mahdollisuus tarkentaa, selventää ja tulkita vastauksia (Hirsjärvi yms. 2004, 194; Eskola & Suoranta 2005, 86).

Tein haastattelut teemahaastatteluna, joka on haastattelutyypiltään puolistrukturoitu. Olin tehnyt teemoihin liittyviä tarkentavia kysymyksiä, joiden avulla ohjasin keskustelua. Muuten opettajat saivat puhua vapaasti kokemistaan asioista ilman keskeytystä. Koin tärkeäksi antaa opettajien puhua keskeyttämättä niin pitkään kuin heillä oli asiaa, jotten keskeyttäisi heidän ajatuksenjuoksuaan. Toisinaan kysyin tarkentavia kysymyksiä. Haastattelut kestivät noin 30-65 minuuttia ja niiden tekeminen tapahtui puhelimitse sekä kasvotusten. Teemahaastattelussa ennalta päätetyt aiheet olivat kaikille haastatelluille samat, mutta niiden järjestys sekä vastausten laajuus vaihtelivat haastatteluiden välillä. Tämän lisäksi teemat autoivat analysointivaiheessa, jossa ne muodostivat aineistolle konkreettisen kehikon. Analysointikehikon avulla aineistoa ja sen analysointia oli mahdollista lähestyä jäsentyneemmin. (Eskola & Suoranta 2005, 86-87.)

7.3 Aineiston analyysi

Aloitin aineistoon tutustumisen sekä aineiston alustavan analyysin osittain samanaikaisesti aineiston keruun kanssa, sillä tämä on yleinen tapa kvalitatiivisen tutkimuksen teossa (Metsämuuronen 2002, 209). Tämä auttoi myös virittäytymään aiheeseen ja pitämään prosessin käynnissä. Tallensin haastattelut ja kirjoitin niistä keskeisimmät asiat ylös. Näistä teksteistä pyrin löytämään sekä erottelemaan tutkimusongelman kannalta olennaisimmat aiheet teemoittamalla aineisto niiden mukaan (Tuomi & Sarajärvi 2009, 75). Aiheet keskittyivät ammatillisen toimijuuden kokemuksiin sekä niitä edistäviin ja haastaviin tekijöihin.

Jotta minun oli mahdollista verrata tiettyjen aiheiden esiintymistä haastatteluaineistossa, nostin aineistosta esiin tutkimusongelmia valaisevia teemoja (Eskola & Suoranta 2005, 174-78). Teemoittelua käytin analyysitapana, sillä halusin ratkaista käytännöllisiä ongelmia (Tuomi & Sarajärvi 2009, 93). Analyysiani ohjasi tämän lisäksi ammatilliseen toimijuuteen liittyvä tietopohja. Valitsemassani teorialähtöisessä analyysissä ilmiöstä tiedettävät asiat ohjasivat sitä, miten määritin ilmiön käsitteenä (Tuomi & Sarajärvi 2009, 99).

7.4 Luotettavuus

Opinnäytetyöni tutkimusosuus perustuu viiden opettajan kokemuksiin. Sen tulokset eivät ole yleistettävissä. Tulokset antavat kuitenkin näkemyksiä musiikkiopiston opettajien ammatillisesta toimijuudesta. Laadullisen opinnäytetyön lähtökohtana on tutkijan avoin subjektiviteetti. Tämä tarkoittaa sitä, että olen itse tutkimukseni keskeinen tutkimusväline. Kun tutkimuksen pääasiallisen luotettavuuden kriteeri on tutkija itse, koskee tutkimukseni luotettavuuden arviointi koko tekemääni tutkimusprosessia. (Eskola & Suoranta 2005, 210.)

Opinnäytetyössäni luotettavuuteen vaikuttivat teemahaastattelurunko, haastateltavien valinta sekä aineiston teemoittelu ja analysointi suhteessa kirjoittamaani teoriataustaan. Teemahaastattelurunko sisälsi kolme eri osiota työhistoria- ja kokemus, ammatillinen osaaminen ja kompetenssi sekä ammatillinen identiteetti, jotka jakautuivat vielä alakysymyksiksi. Nämä teemat valikoituivat edellä esitellystä Vähäsantasen ym. (2017) esityksestä, jossa jäsennettiin ammatillisen toimijuuden tärkeät tekijät. Haastateltavien valinnan perusteena oli työskentely musiikkiopiston opettajana. Opinnäytetyöni kannalta ei

ollut olennaista minkä musiikillisen genren edustajia opettajat olivat vaan mielestäni vaihtelevuus toi tutkimukseeni rikkautta ja erilaisia lähestymiskulmia. Ensimmäisen haastateltavaani sain yhteyden oman oppilaitokseni kautta ja kaksi seuraavaa haastateltavaa löysin yhteisten tuttujen kautta. Loput haastateltavista tulivat aikaisempien kontaktieni kautta.

Haastatteluista saatuihin tuloksiin vaikuttivat näkemykseni siitä, mitkä asiat joko liittyvät tai eivät liity kyseiseen teemaan. Tämän lisäksi kirjoittamani teoriatausta vaikutti käsitykseen siitä, miten lähdin yhdistämään tuloksia siihen. Opinnäytetyön tekijän roolissa pyrkimykseni oli toimia totuuden sekä parhaan ymmärryksen mukaisesti haastateltaviani kunnioittaen.

Eskola & Suoranta (2005, 251) ovat tiivistäneet laadullisen tutkimuksen ytimen seuraavasti: ”Laadullisista menetelmistä ei kukaan voi sanoa viimeistä sanaa, viimeinen sana on kokemuksessa, lukeneisuudessa ja tekstin vaikuttavuudessa”.

8 Haastatteluiden yhteenveto

Tässä luvussa tarkastelen tuloksia teemahaastattelun haastattelurungon mukaan. Haastattelurunko nostaa esiin työhistorian ja –kokemuksen, ammatillisen osaamisen ja kompetenssin sekä ammatillisen identiteetin. Tarkoitukseni on tuoda esille haastateltujen ääntä ja kokemuksia musiikkiopiston opettajan ammatillisesta toimijuudesta. Näiden haastattelujen kautta on mahdollisuus tarkastella, miten ammatillinen toimijuus näkyy musiikkiopiston opettajan käytännön työssä.

8.1 Musiikkiopiston opettajien työhistoria ja -kokemus

Haastatelluista neljälle opettajuus on ollut kutsumusammatti, jota he lähtivät tavoittelemaan tulevaa ammattia valitessaan. Yksi haastatelluista hankki pätevyytensä käymällä aiemmin koulutustarjonnassa olleen konservatoriossa järjestetyn soitonopettajankoulutuksen ja kolme muuta Sibelius-Akatemiassa opiskellessaan. Näille neljälle haastellulle opettajuus on ollut tärkeämpää tai yhtä tärkeää kuin oma muusikkous. Haastatellut kertoivat olevansa motivoituneita omassa työssään ja osa heistä on työn ohessa hankkinut lisäkoulutusta ammattitaitonsa syventämiseksi esimerkiksi maisteriopintoina ja muiden alojen koulutuksina.

”Mä oon tiennyt aina, että haluan soitonopettajaksi. Ei mulla ole käynyt mikään muu edes mielessäkään.”

Viides haastatelluista teki pitkän uran muusikkona keikkailemalla ja siinä sivussa opettajana ennen kuin valmistui opettajaksi ammattikorkeakoulusta. Hän on kokenut olevansa enemmän muusikko kuin opettaja ja ajautunutkin opettajan työhön pikkuhiljaa vuosien saatossa. Nykyisin hän keskittyy myös paljon omaan sävellystyöhön ja kokee sen omaksi ammatillisen intohimon alueekseen.

Neljälle haastateltavista opettajan työ on ensimmäinen ammatti, johon he ovat pätevöityneet. Samalla kaikki ovat valmistuneet muusikoiksi, jonka jälkeen musiikki ja muusikkous onkin kulkenut kaikilla opettajuuden rinnalla vuosien saatossa. Kolmelle haastateltavalle pääasiallinen opetettava genre oli klassinen musiikki, neljännelle pop & jazz ja viides opetti omalla instrumentilla sekä klassista että pop & jazz-musiikkia. Kolme haastatelluista on tehnyt erilaisia opettajan töitä ennen opettajaopintoja ja opiskeluiden aikana esimerkiksi tanssin-, musiikin- sekä soitonopetuksen parissa. Heitä on pyydetty erilaisiin paikkoihin opettamaan. Näiden työpaikkojen kautta he ovat päätyneet nykyisiin opetustehtäviinsä. Haastatellut ovat päässeet muodostamaan ammatillista identiteettiään heti opintojen alkuvaiheessa, mikä on edistänyt heidän ammatillista toimijuuttaan opettajana. Kaikilla haastatelluilla oli opetustyöstä työkokemusta vähintään kymmenen vuotta. Tämän lisäksi haastatellut ovat soittaneet orkestereissa ja erilaisissa bändeissä. Kaikki haastatellut ovat aktiivisia musiikin saralla, soittamalla eri yhtyeissä, tekemällä omaa musiikkia, keikkailemalla sekä soittamalla omaksi huvikseen. Oman soittotaidon ja musiikin tekeminen pitää yllä sekä edistää vahvaa musiikillista toimijuutta.

8.2 Musiikkiopiston opettajien ammatillinen osaaminen ja kompetenssi

Kaikki haastatellut työskentelevät musiikkiopistossa, jossa he toimivat pää- ja sivutoimivina tuntiopettajina tai viranhaltijoina. Osa heistä tekee opetustyötä myös musiikkiopiston ulkopuolella muissa instituutioissa. Työtehtäviin on sisältynyt erilaisia vahvaa toimijuutta edistäviä vastuualueita, kuten kehittämistehtävät, kollegion johtaminen, tutkintolautakunnan vastuuhenkilönä toimiminen sekä yhdelle haastatellulle hallinnolliset tehtävät. Tämän lisäksi kaikki haastatellut tekevät musiikkia muusikkoina erilaisissa bändeissä ja kokoonpanoissa, joko projektin omaisesti tai säännöllisesti. Opettajuuden rinnalla haastatellut kokivat oman muusikkouden ja esiintymiskokemuksen kentällä lisää-

vän heidän substanssin asiantuntijuuttaan. Haastateltujen toimijuus näkyy omaa identiteettiä koskevissa pohdinnoissa, jotka liittyvät heidän uraansa opettajana ja muusikkona sekä niihin kohdistuviin muutoksiin.

” Tykkään soittaa kyllä hirveästi vieläkin. Jos ei itse soita ja ole innostunut niin motivaatio on silloin oppilaallakin todennäköisesti nolla.”

Uusi taiteen perusopetuksen opetussuunnitelma (OPS) ja sen tuomat uudet laajemmat osaamisvaatimukset ovat tuoneet haastatelluille uusia mahdollisuuksia ja haasteita heidän työssään. Kaksi haastatelluista on ollut mukana kehittämässä oppilaitoskohtaista OPS:a oppilaitoksensa muodostamassa työryhmässä ja näin kehittäneet työpaikkansa toimintaympäristöä. Aktiivinen osallistuminen työyhteisössä edistää vahvaa toimijuutta sekä merkityksellisyyden tunnetta työyhteisössä. Yhdelle haastatelluista uusi OPS on antanut viralliselta taholta luvan toteuttaa opetustaan sillä luovalla tavalla, jolla hän on opettanut jo pidemmän aikaa. Muutkin haastateltavat näkivät uuden OPS:n mahdollisuutena kokeilla uusia musiikillisia elementtejä opetuksessaan ihan luvan kanssa.

”Sä pystyt tekemään paljonkin tunneilla ja sitten jos sä olisit täysin nuutunut opettamiseen, niin tietenkin olisi mahdollisuus vetää ihan vaan se perus.”

Haasteina kaksi haastateltavista mainitsi arvioinnin muuttumisen ja muutoksen aikaa vievän puolen. Kun käytössä ei vielä ole vakiintuneita käytänteitä ja automaatiota esimerkiksi arvioinnin jatkuvaan tarkempaan kirjaukseen, vie se opettajalta paljon enemmän aikaa ja resursseja kuin aikaisemmin sekä samalla haastaa opettajan toimijuutta. Pohdintaa herätti myös kysymys siitä, millaisilla välineillä arvioinnista saisi kaikille tasa-vertaisen silloin, kun opetetaan eri kokoisia ryhmiä. Nämä haasteet antavat kuitenkin mahdollisuuden oppia uutta ja kehittää uusia arviointitapoja. Vahva yksilöllinen toimijuus auttaa soitonopettajaa sopeutumaan ja selviytymään tällaisissa tilanteissa.

Uusi opetussuunnitelma vaatii opettajilta innovatiivisia opetusmetodeja musiikin luovaan tekemiseen, kuten improvisaatioon ja säveltämiseen. Yksi haastatelluista teki oppilaidensa kanssa omia kappaleita ja äänitti niitä heidän kanssaan, jotta he saivat ensimmäiset omat biisinsä kotiin vietäväksi. Näin hän sai mukaan opetukseensa myös musiikkiteknologian aspektin. Toinen haastatelluista taas teki opettamiensa ryhmien kanssa musiikin teorian tunneilla kappaleita yhdistäen siihen myös liikettä mukaan. Varsinaisten teoriakokeiden sijasta nämä kappaleet esitettiin aina lukukauden päätteeksi yleisölle.

Kolmannelle opettajalle on tärkeää viedä oppilaansa kerran vuodessa katsomaan konserttia erilaiseen oppimisympäristöön ja näin näyttää myös musiikin ammatillista maailmaa. Opettajien toimijuuden kannalta onkin tärkeää, että opettajat saavat toteuttaa ja ohjata toimintaansa myös omilla valinnoilla eikä pelkästään sidottuna esimerkiksi opetussuunnitelman rakenteellisiin ratkaisuihin. Tämän lisäksi kokeileva opettaminen osoittaa didaktista asiantuntemusta sekä edistää vahvaa toimijuutta.

”Sitten taas toisaalta se on ihan uusi elementti. Et valtavat mahdollisuudet opettajallahan on vaikuttaa omaan työhönsä. Varsinkin, kun tää ei ole sellaista peruskoulumaista luokkaopetusta, että voi ottaa oppilaan yksilönä huomioon ja sehän on ihaninta.”

8.3 Musiikkiopiston opettajien ammatillinen identiteetti

Haastatellut kuvailivat vahvuuksiensa olevan aitous, kärsivällisyys, luovuus, pitkäjänteisyys sekä oppilaan yksilöllinen kohtaaminen. Tällainen omien vahvuuksien tietoinen reflektointi antaa heille mahdollisuuden ammatillisen identiteetin muokkaukseen sekä toimijuuden kehittämiseen. Nämä vahvuudet ovat kehittyneet vuosien varrella vahvaksi ammattitaidoksi. Vahva ammattitaito näkyi haastatelluilla esimerkiksi tuntien suunnittelussa, sillä substanssiosaaminen on vahvistunut opettajuuden rinnalla. Aitous näkyy taas oppilaan vastavuoroisen kohtaamisena, joka on tärkeää oppilaan yksilöllisten tarpeiden tunnistamisessa ja huomioimisessa sekä turvallisen ilmapiirin luomisessa soittotunnilla. Opettaja kulkee parhaimmillaan oppilaan rinnalla monia vuosia, joten kasvattajana tällainen pedagoginen osaaminen on tärkeää. Useimmat haastatelluista kokivat yhdeksi vahvuudekseen kärsivällisyyden, sillä eteneminen ei tapahdu viikossa eikä kahdessa.

”Kahta samanlaista oppilasta ei ole. Ja sitten se riippuu myös oppilaan elämäntilanteesta, että mihin se pystyy sillä hetkellä, mikä on se kapasiteetti millä mennään. Se vaihtelee. Kun niitä vahvuuksia on hirveästi, mutta just se, että löytäisi ne omat hyvät puolet oppilaista, kun kaikissa on niitä. Mun mielestä ei oo pakko mennä lavalle sellaisen kappaleen kanssa, joka on heikkous vaan pitäisi löytää se millä voi kukoistaa.”

Haastatteluissa opettajien muuttuva asiantuntijuus näkyi eri tasoilla, opettajana oppilaalle, muusikkona sekä kollegana työyhteisössä. Oppilaiden osalta he kokivat olevansa henkilöitä, jotka kuuntelevat, ovat läsnä ja auttavat eteenpäin. Muusikkoina ja taiteilijoina he toteuttavat luovaa puoltansa ja jokainen haastateltu kertoikin soittamisen olevan tärkeä osa heitä. Työyhteisössä opettajat olivat taas käytännön järjestelijöitä, kehittäjiä

sekä kannustajia toisilleen. Nämä kaikki osa-alueet ovat tärkeitä vahvan ammatillisen sekä musiikillisen toimijuuden edistämiseksi.

Kaikki haastatellut nostivat esille oppilasaineen muuttumisen. He kokivat tämän johtuvan yhteiskunnallisesta muutoksesta ja suuremmasta valinnan vapaudesta. Nykyään oppilaiden on vaikeampi sitoutua pelkästään yhteen harrastukseen ja elämä on muutenkin hektisempää. Soittimia vaihdetaan parin vuoden välein tai joskus joku muu harrastus vie voiton. Opettajat haluavat tarjota oppilaille sellaisen opintopolun, jonka he haluavat itse itselleen luoda. Opettajia huolettaakin se, että kun minimivaatimukset on rajattu pois, onko oppilailla enää motivaatiota ponnistella kehittymisensä eteen. Heitä myös mietityttää kuinka he onnistuvat pitämään tasokasta opetusta yllä ja mitä oppilailta saa tulevaisuudessa vaatia. Muutostilanteet haastavat opettajien toimijuutta ja ilman tukea muutostilanteet saattavat aiheuttaa ristiriitaa ympäristön ja omien tavoitteiden välillä. Opettajan toimijuuden ylläpitämisessä tällaisessa muutostilanteessa vaaditaan vahvaa johtamista sekä tukea työyhteisöltä

”Mutta onhan tämä oppilasaine ja yhteiskunta muuttunut tosi paljon. Ympäristö on muuttunut aika tavalla. Se pitää ottaa huomioon mitä virikkeitä ihmisillä on muualla, millaisia apuvälineitä nykyisin on ja miten talous on muuttunut. Se vaikuttaa aika ratkaisevasti, pedagogiikkaankin kyllä. Jos sä nyt opetat tekniikkaa, äänenmuodostusta ja muuta niin se ydin ei muutu mihinkään. Se on kuin atomi, jonka liekki palaa sisällä.”

Kolme haastatelluista musiikkiopiston opettajista pitää kollegiaalista yhteistyötä tärkeänä tukena ja voimavarana. He ovat aktiivisia toimijoita työyhteisössään ja pitävät sosiaalisten verkostojen ylläpitämistä tärkeänä. Tämä näkyy esimerkiksi yhteiskonsertteina, erilaisina soittimia yhdistävinä projekteina sekä uuden OPS:n oppilaitoskohtaisen suunnitelman rakentamisena. Osa haastatelluista nosti esille yhteistyön olevan enemmän projektinomaista kuin jatkuvaa. Yhteistyömahdollisuudet riippuvat kulloinkin läsnäolevista oppilaista sekä oppilaitoksen resursseista toteuttaa erilaisia projekteja. Hyvä työyhteisö sekä välit kollegojen kanssa luovat osaltaan merkityksellisyyttä opettajan työhön sekä edistävät opettajan vahvaa ammatillista toimijuutta.

Yhdelle haastatellulle yksin työskentely on ollut tietoinen päätös, sillä hän pitää asioiden tekemisestä itsenäisesti. Kaksi opettajaa nosti esille haasteen yhteistyölle silloin kun oppilaitoksella on useita opetuspisteitä, joiden välimatkat ovat kohtuullisen pitkiä. Tällöin kollegoita saattaa nähdä vain erilaisissa kokouksissa sekä oppilaitoksen tapahtumissa ja työskentely voi ajoittain olla yksinäistä. Tällöin tuki työhön voi tulla muista verkostoista.

Toinen haastatelluista kuitenkin kertoi opetuspisteiden vähentymisestä johtuen lähentyneensä kollegoidensa kanssa, koska he jakoivat saman opettajanhuoneen samassa rakennuksessa. Kaukana toisistaan sijaitsevat opetuspisteet hankaloittavat oppilaiden välistä yhteisöä, sillä ryhmien muodostus samassa opetuspisteessä on haastavaa.

”Tää on sikäli hankala yksikkö opettaa, et me ollaan nii eri paikoissa eri kouluilla ja nää välimatkat kyllä rassaa. Tää maantieteellisyys on tää meidän haaste.”

Ammatillista toimijuutta haastatelluilla edistivät riittävät voimavarat itsensä kehittämisessä, jotta toimijuus pysyisi yllä käytännön työssä. Osalle haastatelluille musiikkioppilaitos tarjosi täydennyskoulutusta joko omien kiinnostusten kohteiden mukaisesti tai koko työyhteisölle. Osalle haastatelluista oppilaitos kustansi myös mahdollisuuden käydä oman alan maksullisissa koulutuksissa. Tulevaisuuden näkymissä haasteeksi haastatellut kokivat opetussuunnitelman sulauttamisen osaksi sujuvaa arkea. Opettajien ammatitaitoa kuvastaa se, että ennen eläköitymistään heitä on pyydetty opettamaan pitkälle edenneet oppilaat loppuun asti. Yhdellä opettajista oli harkinnassa hallinnollisiin tehtäviin siirtyminen toiselle paikkakunnalle. Opettajilla on monipuolisia mahdollisuuksia itsensä kehittämiseen työtehtävien muotoilemiseen omien tarpeiden ja mielenkiinnon mukaan.

9 Johtopäätökset

Selvitykseni tavoitteena oli kartoittaa, miten musiikkiopiston opettajat kokevat ammatillisen toimijuuden omassa työssään sekä minkälaiset asiat he kokevat ammatillista toimijuutta edistävinä ja haastavina tekijöinä. Tulosten perusteella vahva ammatillinen toimijuus niin muusikkona kuin opettajana sisältyi musiikkiopiston opettajien ammatilliseen identiteettiin. Aktiivinen toimijuus on sidoksissa musiikkiopiston opettajan toimintaympäristöön ja siihen, kenen kanssa opettaja toimii yhteistyössä. Musiikkiopiston opettajilla toimintaympäristöjä oli kaksi: opetuksen yhteydessä olevia ja muusikkona toimimiseen liittyviä toimintaympäristöjä.

Lähdin tarkastelemaan opinnäytetyöni haastatteluista saamiani tuloksia osaamispositioita käsittelevän taulukon avulla. Jaoin taulukon (ks. Taulukko 2) kolmeen osaan substanssin, didaktisen ja pedagogisen asiantuntemuksen mukaan. Taulukoinnin avulla pystyin hahmottamaan vastauksia vielä hieman eri näkökulmasta ja se antoi selkeän tietopohjan tulosten tarkastelua ja raportointia varten.

9.1 Substanssin asiantuntemus ja uskottavuus osaajana

Taulukko 3. Substanssin asiantuntemus

Substanssin asiantuntemus	Alansa ammattilainen	Integroija	Taiteiden välinen edistäjä
Uskottavuus alan osaajana	Alalla tarvittavan osaamisen ja tiedon ajantasaisuuden varmistaminen.	Opintokokonaisuusrajoja ylittävä yhteistyö.	Taiteiden välinen yhteistyö ja kehittäminen.

Substanssin asiantuntemus näyttäytyi opettajien muusikkoutena, joka tuki opettajien vahvaa toimijuutta. Opettajat kokivat, että heidän täytyy olla alansa ammattilaisia muusikkoina, ennen kuin heistä voi tulla ammattilaisia musiikin opettajina. Harjoittelemalla, esiintymällä, osallistumalla erilaisiin projekteihin sekä tekemällä omaa musiikkia opettajat pitivät omaa substanssin asiantuntemusta sekä vahvaa ammatillista toimijuuttaan yllä.

Yhteisöllisellä tasolla substanssin asiantuntemus näkyi erilaisina yhteistyöprojekteina. Tällaisia opintokokonaisuuksia integroivia projekteja ovat esimerkiksi oppilaiden yhteismusisoinnissa erilaisten soittimien yhdistäminen sekä musiikin teorian yhdistäminen konsertteihin. Myös teknologian liittäminen tunneille koettiin tärkeänä ja osalle uutena alueena. Musiikkiopiston opettajalta vaaditaan vahvaa ammatillista toimijuutta sekä uteliasta mieltä, jotta hän uskaltaa lähteä kokeilemaan sekä lähettää oppilaansa kokemaan tällaisia opintokokonaisuuksia integroivia projekteja.

Yhteiskunnallisella tasolla substanssin asiantuntemus näyttäytyi taas taiteiden välisenä edistäjänä. Taiteiden välinen yhteistyö tuli haastatteluissa esille tanssin ja musiikin sekä teatterin ja musiikin yhdistämisenä. Näitä asioita ei kuitenkaan haastateltavat eivät nos-taneet aktiivisesti esille, mikä saattaa johtua taiteiden välisen yhteistyön uutuudesta opetussuunnitelman osana. Tämä myös haastaa musiikkiopiston opettajien toimijuutta, minkä takia aihepiiristä olisi hyvä keskustella työyhteisössä ja kehittää sen pohjalta uusia käytänteitä sekä tarvittaessa järjestää täydennyskoulutusta.

9.2 Didaktinen asiantuntemus ja arvostus opettajana

Taulukko 4. Didaktinen asiantuntemus

Didaktinen asiantuntemus	Kriittinen arvioija	Organisaation uudistaja	Kehittäjä
Arvostus opettajana ja ohjaajana	Oman oppimiskäsitteiden ja toiminnan pohtiminen. Opetus- ja ohjauksen roolien, käytänteiden ja odotusten tiedostaminen ja kriittinen arviointi.	Uusien käytänteiden kehittämien yhdessä eri ryhmien kanssa. Joustava ja menetelmällisesti monipuolinen toiminta oppilaiden kanssa.	Oppimisympäristöjen ja ohjaukseen käytänteiden kehittäminen.

Opettajien didaktinen asiantuntemus on omien oppimis- ja opetuskokemusten summa. Haastatelluilla musiikkiopiston opettajilla tähän vaikuttavat tehdyt opinnot, työhistoria ja –kokemus sekä näiden avulla muotoutunut ammatillinen identiteetti ja toimijuus. Opettajan täytyy jokaisen oppilaan kohdalla kriittisesti arvioida, kokeillaanko jotain vanhaa ja toimivaa vai kehitetäänkö jokin uusi oppilaalle parempi ratkaisu. Opettajalla on tärkeää olla didaktista asiantuntemusta, jonka kautta pohtia omaa toimintaa sekä oppimiskäsitteisiään, joka tukee myös ammatillisen toimijuuden muotoutumista. Musiikkiopiston opettajan onkin tärkeää reflektoida ja arvioida kriittisesti omia opetus- ja työrooleja sekä niistä kumpuavia käytänteitä ja odotuksia kehittääkseen omaa ammatillista toimijuuttaan eteenpäin.

Haastatteluissa opettajat nostivat esille arvioinnin muuttumisen, joka vaatii opettajilta uudenlaisten yhtenäisten käytänteiden kehittämistä organisaatiossa. Lisäksi vaatimusten ja oppilaiden elämäntyylin muuttuminen vaatii opettajilta menetelmällisesti monipuolista opetusta, jotta musiikin opiskelu saadaan pidettyä mielekkäänä muiden harrastusten rinnalla. Opettajat pohtivatkin, miten musiikki ja musiikkisivistyksen taso saadaan pidettyä yllä, kun yhteiskunnan rakenteet ja kulttuuri ovat muuttuneet. Tämän seurauksena kaik-

kea harrastetaan vähän ja samaan aikaan, mutta sitoutuminen jää puolitiehen. Opettajien haastatteluissa vahvana näkyvä ammatillinen toimijuus ja sitä kautta sitoutuminen omaan työhönsä auttaa heitä muutosvaiheissa sopeutumaan uusiin käytäntöihin. Tämä haastaa opettajan toimijuutta vaatiikin työpaikalta vahvaa johtamista sekä yhteisöllisyyttä, ettei opettaja koe jäävänsä muutoksen kanssa yksin.

Haastatellut kertoivat saaneensa OPS:a kehittäessä ajankohtaista tietoa siitä, mitä vaatimuksia heille on asetettu. Jos näitä asioita ei kuitenkaan ole käsitelty yhteisesti oppilaitoksessa, riski vanhan toimintakulttuurin säilymiseen on suuri. Tällöin opettaja voi jäädä muutosvaiheessa yksin omien käytäntöjensä kanssa, mikä ei tue uuden toimintakulttuurin kehittymistä eikä musiikkiopiston opettajan vahvaa ammatillista toimijuutta. Vaikka opettajien osaamisvaatimukset kasvoivatkin uuden OPS:n myötä, opettajat kokivat saaneensa sen myötä myös tilaa toteuttaa opetustaan omalla tyylillään. Oppimisympäristöjen laajuus digitaalisista mahdollisuuksista konserttisaleihin antaa opettajille mahdollisuuden kehittää uudenlaisia ohjauskäytänteitä. Opettajat toivatkin esille mahdollisuuksien kirjon omien oppituntien pitämisen ja kokivat voivansa opettaa oppilaitaan laajalaisesti heidän kiinnostusten kohteet huomioiden. Tämä varmuus omassa opettamisessa on muodostunut vuosien varrella käytännön kokemuksen avulla ja tukee samalla opettajien toimijuutta.

9.3 Pedagoginen asiantuntemus ja luottamus kasvun tukijana

Taulukko 5. Pedagoginen asiantuntemus

Pedagoginen asiantuntemus	Elämämaailman ymmärtäjä	Ilmapiirin rakentaja	Kasvattaja
Luottamus kasvun tukijana	Oppilaan potentiaalin, elämäntilanteen ja tulevaisuusodotusten merkityksen ymmärtäminen.	Kasvun kannalta myönteisen toiminnan ja vuorovaikutuksen edistäminen.	Oppilaan hyvän elämän ja kansalaisena toimimisen taitojen edistäminen.
	Kohtaamistilanteiden eettiset ja moraaliset kysymykset.	Yhteistyötilanteiden eettiset ja moraaliset kysymykset.	Koulutuksen eettiset ja moraaliset kysymykset.

Musiikkiopiston opettajan pedagoginen asiantuntemuksen yksi tärkeä osa-alue on oppilaan ja opettajan välillä vallitseva vuorovaikutus. Musiikkiopiston opettajat kokivat oppilaiden elämämaailman ymmärtämisen tapahtuvan vastavuoroisen vuorovaikutuksen eli dialogin kautta. Tällainen dialogi on tärkeä musiikkiopiston opettajan pedagogiikkaa, joka luo opettajan ja oppilaan välille luottamusta sekä on tärkeä osa ammatillista toimijuutta. Opettajat kokivat oppilaiden kehityksen kannalta tärkeäksi oppilaiden tulevaisuudenodosten kuuntelemisen ja potentiaalin löytämisen, sillä jokaisesta oppilaasta löytyy paljon hyvää. Tämä kaikki pitää kuitenkin suhteuttaa oppilaan elämäntilanteeseen, joka muuttuu iän mukana. Empatiakyvyn lisäksi opettajat mainitsivatkin vahvuuksiaan olevan kärsivällisyys, pitkäjänteisyys ja aitous, jotka ovat tärkeä osa opettajien ammatillista identiteettiä.

Musiikkiopiston opettajan rooli on tärkeä myös kasvattajana, sillä oppilas saattaa parhaimmillaan opiskella instrumenttiaan lapsesta nuoreen aikuiseen asti. Tällöin opettaja on oppilaan elämässä läsnä pitkään, koko aikuisuuteen johtavan kasvun ajan. Opettajan vahva ammatillinen toimijuus tuo oppilaalle luotettavuutta niin musiikin opettajana kuin turvallisena aikuisena. Tämän takia musiikkiopiston opettajan on hyvä olla opetuksen aikana aktiivisesti läsnä ja kuunnella oppilasta ja hänen kertomuksiaan. Opettajat nostivat esille turvallisen ilmapiirin tärkeyden opetuksessa. Heidän mukaansa oppilas saattaa olla ”kipsissä” useammankin vuoden, mutta ruveta kukoistamaan aivan yhtäkkiä ja se on palkitsevaa. Hyvä, turvallinen ja rento ilmapiiri, jossa huumori on läsnä, saa oppilaat palaamaan tunnille viikko viikolta ja vuosi vuodelta aina uudestaan.

Opettajat kertoivat olevansa oppilaiden osalta henkilöitä, jotka kuuntelevat, ovat läsnä ja auttavat eteenpäin. Nämä lähtökohdat antavat oppilaalle antoisan ympäristön oppia ja olla oma itsensä. Eettisesti ja moraalisesti turvallinen ilmapiiri ja läsnä oleva ja kuunteleva opettaja on muunkin kuin pelkän musiikillisen kasvun kannalta tärkeää. Musiikkiopiston opettaja saattaa olla oppilaalleen yksi tärkeimmistä turvallisista aikuisista oppilaan elämässä, joten hänen kokonaisvaltainen huomioimisensa on merkittävää.

10 Pohdinta

Kirjoittamani tietopohjan mukaan ammatillista toimijuutta voidaan jäsentää yksilön sekä yhteisön tasolla. Yksilön tasolla musiikkiopiston opettajan ammatillinen toimijuus jäsenyyttä ammatillisten identiteettien sekä osaamispositioiden avulla. Tämä näkyy esimerkiksi muusikkoutena sekä opettajuutena, oman ammattitaidon ylläpitämisenä, toimintamallien reflektomisena sekä luotettavana kasvun tukijana. Yhteisön tasolla ammatillinen toimijuus jäsenyyttä aktiivisena osallistumisena työyhteisössä sekä yhteisellä ja yhteisöllisellä tasolla ilmenevien osaamispositioiden avulla. Tämä näkyy esimerkiksi oppilaitoskohtaisen OPS:n kehittämisenä, integroivina yhteistyöprojekteina, taiteiden välisenä yhteistyönä, monipuolisina opetusmetodeina sekä oppimisympäristöjen kehittämisenä. Mielestäni oli mielenkiintoista verrata kirjoittamaani tietopohjaa haastatteluissa saamiini kertomuksiin ja päästä pohtimaan, miten teoria toteutuu käytännössä musiikkiopistoissa.

Tavoitteenani on ollut antaa opinnäytetyöni lukijoille käsitys musiikkiopiston opettajien kokemasta todellisuudesta työelämässä. Selvityksessäni tein tietoisesti ratkaisun siinä, etten lähtenyt hakemaan haastatelluilta hyväksyntää tekemilleni valinnoille. Koin, ettei kertahaastatteluun perustuvassa anonyymissä haastattelussa ole tarvetta saada haastateltujen hyväksyntää laajemmin kuin haastattelutilanteessa. Tutkimuseettisistä näkökulmista olen pyrkinyt selvityksessäni rehellisyyteen, huolellisuuteen sekä tarkkuuteen esittäessäni ja arvioidessani tuloksia.

Opinnäytetyöni selvityksen lähtökohtana oli tutkijan avoin subjektiviteetti eli olin itse tekemäni selvityksen keskeinen tutkimusväline. Kaikki selvityksessäni tehdyt tulokset ovat itseni määrittelemiä vaihtoehtoisia totuuksia, joiden päämäärä on valitsemani aiheen uskottavuuden ja ymmärryksen laajentamisessa. Haastateltujen kanssa käymäni keskustelut kehystivät tutkitut teoriat uudella tavalla ja liittivät ne laajempiin ammatillisen toimijuuden kokemuksiin. Laadullinen analyysi antoi minulle mahdollisuuden näiden henkilökohtaisten kokemusten tutkimiseen.

Musiikkiopiston opettajat kokivat ammatillisen toimijuuden näkyvän työssään vahvana soittotaitona ja musiikin tekemisenä, identiteettipohdintoina, käytännön tekemisenä sekä aktiivisena osallistumisena työyhteisössä. Vahvaa ammatillista toimijuutta edistivät oma muusikkous, työyhteisö, kokeileva opettaminen ja oman toiminnan reflektointi. Ammatillista toimijuutta haastoivat uuden OPS:n arvioinnin muuttuminen, oppilaiden pitkäjänteinen sitoutuminen sekä yhteistyömahdollisuudet pitkien välimatkojen takia. Ammatillista

toimijuutta on mahdollista jäsentää tietopohjassani käsittelemieni ammatillisten identiteettien, osaamispositioiden sekä vahvan ja heikon toimijuuden avulla.

Koin opinnäytetyön tekemisen hyvin mielenkiintoiseksi prosessiksi, joka antoi minulle mahdollisuuden kurkistaa musiikkiopiston opettajan työelämään. Sain kohdata erilaisia urapolkuja, jotka pistivät minut pohtimaan omaa urapolkuani. Olen oppinut opettajan ammatillisen toimijuuden kautta pohtimaan myös omaa pedagogista ja didaktista asiantuntemustani sekä sen kehittämistä eteenpäin esimerkiksi maisteriopinnoissa. Mielestäni oli myös tärkeä nähdä, että pitkänkin uran jälkeen opettajilla oli erilaisia projekteja, tavoitteita ja haaveita omaa muusikkouttaan ja opettamistaan kohtaan. Tähän minäkin aion pyrkiä.

Koska haastatellut musiikkiopiston opettajat opettivat eri aineita, mietin olisiko tutkimuksessa ollut järkevää kohdentaa aineistoa johonkin opettajaryhmään. Lisäksi pohdin olisiko silloin saanut tarkempaa tietoa tietyistä opetuksesta. Tulevaisuudessa musiikkiopiston opettajien ammatillista toimijuutta voisi tarkastella eri opettajaryhmien, kuten muskarin, pop & jazzin, kansanmusiikin tai klassisen musiikin opettajien viitekehyyksissä. Lisäksi mukaan voisi ottaa myös yksityiset musiikkikoulut, jotka noudattavat taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmaa. Nämä ammatilliseen toimijuuteen liittyvät tarinat toisivat musiikkioppilaitoksen toimintakulttuuria näkyväksi ja auttaisivat mahdollisesti kehittämään sitä eteenpäin. Selvitys olisi myös mahdollista ulottaa yksittäisen opettajan kokemuksista koulu yhteisön ja yhteiskunnan tasolle.

Lähteet

Andreouli Eleni 2010. Identity, Positioning and Self-Other Relations. Paper on Social Representations Volume 19, 14.1-14.13. Haettu 11.9.2019 osoitteesta https://www.researchgate.net/publication/228766142_Identity_Positioning_and_Self-Other_Relations

Christiansen M. Sidury, Du Qian, Fang Ming & Hirvela Alan 2018. Doctoral students' agency as second language writing teachers: The quest for expertise. System Volume 79, 19-27. Haettu 11.9.2019 osoitteesta <https://doi.org/10.1016/j.system.2018.06.003>

Eskola Jari & Suoranta Juha 2005. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy

Eteläpelto Anneli 2007. Työidentiteetti ja subjektiuus rakenteiden ja toimijuuden ristiaallokossa. Teoksessa Anneli Eteläpelto, Kaija Collin & Jaana Saarinen (toim.): Työ, identiteetti ja oppiminen. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy, 90-155.

Eteläpelto Anneli, Heiskanen Tuula & Collin Kaija 2011. Valta ja toimijuus aikuiskasvatuksessa. Vantaa: Hansaprint Oy

Eteläpelto Anneli, Hökkä Päivi, Vähäsantanen Katja, Paloniemi Susanna & Mahla-kaarto Salme 2013. Opettajan ammatillinen identiteetti ja toimijuus: haasteita ja ratkaisuja. Teoksessa. Päivikki Jääskelä, Ulla Klemola, Marja-Kristiina Lerkkanen, Anna-Maija Poikkeus, Helena Rasku-Puttonen & Anneli Eteläpelto (toim.): Yhdessä parempaa pedagogiikkaa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino, 169-179.

Hirsjärvi Sirkka, Remes Pirkko & Sajavaara Paula 2004. Tutki ja kirjoita. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy

Hiver Phil & White George E.K. 2018. Sites of struggle: Classroom practice and the complex dynamic entanglement of language teacher agency and identity. System Volume 79, 70-80. Haettu 11.9.2019 osoitteesta <https://doi.org/10.1016/j.system.2018.04.015>

Huhtinen-Hildén Laura 2012. Herkät tuntosarvet musiikin opettamisessa. Teoksessa Päivi Jordan-Kilkki, Eija Kauppinen & Eeva Korolainen-Viitasalo (toim.): Musiikkipedagogin käsikirja – Vuorovaikutus ja kohtaaminen musiikinopetuksessa. Opetushallitus: Oppaat ja käsikirjat 2012:12. Tampere: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy, 159-174

Husu Jukka & Toom Auli 2016. Opettajat ja opettajankoulutus – suuntia tulevaan. Selvitys ajankohtaisesta opettaja- ja opettajankoulutustutkimuksesta opettajankoulutuksen kehittämissuunnitelman laatimisen tueksi. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:3. Haettu 9.11.2019 osoitteesta <https://minedu.fi/documents/1410845/4583171/Opettajat+ja+opettajankoulutus+-+suuntia+tulevaan>

Hökkä Päivi, Vähäsantanen Katja & Saarinen Jaana 2010. Toimijuuden tilat ja tunnot – opettajien muuttuva työ koulutusorganisaatioissa. Teoksessa Kaija Collins, Susanna Paloniemi, Helena Rasku-Puttonen & Päivi Tynjälä (toim.) Luovuus, oppiminen ja asiantuntijuus. Helsinki: WSOYpro Oy, 141-159.

Ilieva Roumiana & Ravindran Aisha 2018. Agency in the making: Experiences of international graduates of a TESOL program. System Volume 79, 7-18. Haettu 11.9.2019 osoitteesta <https://doi.org/10.1016/j.system.2018.04.014>

Ilomäki Lotta 2014. Teekuppeja, hattaroita ja pohdintoja taiteenteon välineistä. Teoksessa Teija Löytönen (toim.): Tulevan tuntumassa – Esseitä taidealojen yliopistopedagogiikasta. Aalto-yliopiston julkaisusarja Taide+Muotoilu+Arkitehtuuri 2/2014. Helsinki: Unigrafia, 18-29.

Jordan-Kilkki Päivi, Kauppinen Eija & Viitasalo-Korolainen Eeva 2012. Musiikkipedagogin käsikirja – Vuorovaikutus ja kohtaaminen musiikinopetuksessa. Opetushallitus: Opaat ja käsikirjat 2012:12. Tampere: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy.

Koski-Heikkinen Anne 2013. Ammatillinen identiteetti ja auktoriteetti – Ammatilliset opettajat ja opiskelijat ideaalista opettajuutta etsimässä. Väitöskirja, Lapin yliopisto. Haettu 11.9.2019 osoitteesta <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-484-709-4>

Mahlakaarto Salme 2010. Voimaantumisen identiteettityönä – vahvaksi työssä? Teoksessa Kaija Collin, Susanna Paloniemi, Helena Rasku-Puttonen & Päivi Tynjälä (toim.): Luovuus, oppiminen ja asiantuntijuus. Helsinki: WSOYpro Oy, 175-190.

Metsämuuronen Jari 2002. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. Sri Lanka: International Methelp Ky

Opetushallitus 2017. Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelma. Haettu 11.9.2019 osoitteesta <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/taiteen-perusopetus>

Preston Marilyn 2019. "I'd rather beg for forgiveness than ask for permission": Sexuality education teacher's mediated agency and resistance. Teaching and Teacher Education Volume 77, 332-340. Haettu 10.5.2019 osoitteesta <https://doi.org/10.1016/j.tate.2018.10.017>

Raudasoja Ida-Maria 2019. Musiikkiopiston opettajan osaamispositiot. Hamk Unlimited Journal 30.1.2019. Haettu 11.9.2019 osoitteesta <https://unlimited.hamk.fi/ammattillinen-osaaminen-ja-opetus/musiikkiopiston-opettajan-osaamispositiot>

Raudasoja Ida-Maria & Raudasoja Anu 2019. Opettajana moninaisessa ja kehittyvässä musiikkimaailmassa. Hamk Unlimited Journal 18.1.2019. Haettu 29.9.2019 osoitteesta <https://unlimited.hamk.fi/ammattillinen-osaaminen-ja-opetus/opettajana-musiikkimaailmassa/>

Rikandi Inga 2012. Negotiating musical and pedagogical agency in learning community – A case of resending a group piano vapaasäestys-course in music teacher education. Studia Musica 49. Tampere: Juvenes Print.

Ruohotie-Lyhty Maria 2011. Opettajuuden alkutaival – Vastavalmistuneen vieraan kielten opettajan toimijuus ja ammatillinen kehittyminen. Väitöskirja. Jyväskylä Studies of Education, Psychology and Social Research 410. Haettu 11.9.2019 osoitteesta <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ju-201211092896>

Saarikallio Suvi 2012. Musiikki on kokemuslaji. Teoksessa Päivi Jorda-Kilkki, Eija Kauppinen & Eeva Korolainen-Viitasalo (toim.): Musiikkipedagogin käsikirja – Vuorovaikeus ja kohtaaminen musiikinopetuksessa. Opetushallitus: Oppaat ja käsikirjat 2012:12. Tampere: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy, 37-45.

Schmidt Patrick & Robbins Janet 2011. Looking Backwards to Reach Forward: A Strategic Architecture for Professional Development in Music Education. Arts Education Policy Review 112(2), 95-103. Haettu 19.9.2019 osoitteesta https://www.researchgate.net/publication/233437353_Looking_Backwards_to_Reach_Forward_A_Strategic_Architecture_for_Professional_Development_in_Music_Education

Sutela Saira 2018. Ihanteena keskiverto aikuisuus? Identiteetipositiot CP-vammaisten aikuisten elämänkerroissa. Pro gradu – tutkielma. Psykologia, kasvatustieteen ja psykologian osasti. Itä-Suomen yliopiston. Haettu 13.11.2019 osoitteesta <http://urn.fi/urn:nbn:fi:uef-20180563>

Tao Jian & Gao Xuesong 2017. Teacher agency and identity commitment in curricular reform. Teachind and Teacher Education Volume 63, 346-355. Haettu 11.9.2019 osoitteesta <https://doi.org/10.1016/j.tate.2017.01.010>

Tuomi Jouni & Sarajärvi Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Vitanova Gergana 2018. "Just treat me as a teacher!" Mapping language teacher agency through gender, race and professional discourses. System Volume 79, 28-37. Haettu 11.9.2019 osoitteesta <https://doi.org/10.1016/j.system.2018.05.013>

Vähäsantanen Katja, Paloniemi Susanna, Hökkä Päivi & Eteläpelto Anneli 2017. Ammatillinen toimijuus – Rakenne, mittari ja tuki. Haettu 10.5.2019 osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-6980-6>

Wang Yan, Mu Guanglun Michael & Zhang Lili 2017. Chinese inclusive education teachers' agency within temporal-relational contexts. Teaching and Teacher Education Volume 61, 115-123. Haettu 11.9.2019 osoitteesta <https://doi.org/10.1016/j.tate.2016.10.009>

Yliruka Laura 2015. Itsearviointi reflektiivisenä rakenteena – Kuvastin-menettelyn toimivuus, käyttöönotto ja kehittäminen. Väitöskirja. Helsingin yliopisto. Haettu 11.9.2019 osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-5616-74-3>

Teemahaastattelun haastattelurunko

Työhistoria ja –kokemus

Opettajaksi päätyminen
Koulutustausta ja tutkinnot
Työkokemus opettajan työssä
Muu työkokemus
Kerro nykyisestä työstä

Ammatillinen osaaminen ja kompetenssi

Rooli opettajana
Yhteistyö muiden opettajien kanssa
Kehittämismahdollisuudet
Työnkuvan muutokset vuosien varrella
Tulevaisuuden näkymät omassa työssä

Ammatillinen identiteetti

Vahvuudet opettajana
Oman opettajuuden muuttuminen
Oman opettajuuden kehittäminen